Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT — פרייז 15 גראשען — היינט 10 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 270 | Łódź, Poniedziałek, 21 listopada 1932 r. | צענטער יאהרגאנג | לאדז, מאנטאג, כ״ב מרחשון תרצ״ג | № 270

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 71=224

ווידער א שווערע קאטאסטראפע אין ווארשא

דורכגעבראכען א פאדלאגע איז א קלויסטער און 12 פערזאן זענען שווער פערוואונדעט געווארען

וו א ר ש א, 20 (טעלעפאניש)

דא איז ווידער געשעהען א גרויסע קאטא־סטראפע מיט מענשען־קרבנות.

נאך פריש איז אין זכרון די שרעקליכע בוי־קאטאסטראפע אויף קראכמאלנע, און איצט איז אין שטאט ענטשטאנען א געוואלדיגע מהומה. געשעהן איז אט וואס:

אין דעם קלויסטער פון שוו. קושיוש אויף קראקעווער פארשטאט, וואס געפינט זיך ענטקעגען דעם אוניווערזיטעט איז, בעת א גאטעס־דינסט, אויף וועלכער עס זענען געווען אנוועזנד עטליכע הונדערט מענשען — איינגעפאלען א שטיק פאד־לאגע.

12 מענשען זענען אריינגעפאלען אין דעם אונטערערדישען חייל פונ׳ם קלויסטער און זענען שווער פערוואונדעט געווארען.

פון זיי זענען 11 פרויען און איין מאנס־פערזאן.

מען האט זיי אלע אפגעפיהרט אין שפיטאל.

אויפן ארט זענען תיכף אנגעקומען דער פא־ליציי־קאמענדאנט, פראקוראר, דער וואיעוואדע, פייערלעשער.

די פייערלעשער האבען עס טאקע ארויסגע־שלעפט די פערוואונדעטע פון דעם אונטערערדישען קעלער.

אויף דער גאס האבען זיך פערזאמעלט טוי־זענדער מענשען און נאך פערגרעסערט די מהומה.

עס האבען זיך אגב פערשפרייט קלאנגען, אז אינ׳ם קלויסטער איז געווארפען געווארען א באמ־בע, אז עס איז איינגעפאלען דער סופיט א.א.וו.

ארבייטסלאזע פערכאפען פראנק־פורטער ראטהויז

מען האט זיי געמוזט צוזאגען נאכצוגעבען די פאדערונגען

פ ר א נ ק פ ו ר ט, 20 (ספ. טעל.)

א המון פון ארבייטסלאזע מיט זייערע ווייבער און קינדער האבען זיך היינט אריינגעריסען אין דעם ראטהויז, פערכאפט אלע אמטען, אויס־געזעצט די קינדער אויף די פאטעלען פון די בע־אמטע און געפאדערט ברויט און קויהלען.

2 שעה האבען זיי בעהערשט דאס ראטהויז.

מ׳האט זיי געמוזט צוזאגען, אז א טייל פון זייערע פאדערונגען וועלען נאכגעגעבען ווערען.

היטלער איז זיך מכין

ווייטערדיגע קאנפערענצען צווישען די דייטשע פארטייען

ב ע ר ל י ן, 20 (ספ. טעל.)

היינט זענען פארגעקומען ווייטערדיגע גע־שפרעכען און בעראטונגען צווישען די פארשטעהער פון די פארטייען; דער עיקר — צווישען די נא־ציאנאל סאציאליסטען און דעם צענטרום

היינט האט אויך היטלער קאנפערירט מיט׳ן מיניסטער שלייכער, וועלכער זאל זיין דער, וואס שטיצט היטלער׳ס קאנדידאטור.

די דייטש־נאציאנאלע זענען געגען היטלער׳ן און זיי שטעלען ארויס אנ׳אייגענעם קאנדידאט אויף רייכס־קאנצלער דעם באראן פאן־ליינינג.

היינט — ערעפנונגס־זיצונג פונם פעלקער־בונד־ראט

ג ע נ ף, 20 (ספ. טעל.)

מארגען עפענט זיך דער ראט פון דעם פעלקער־בונד.

מיטאגען בחנם

נישט, אבער ביליגער און בעסער ווי איבעראל יא

מארגען, דינסטאג, ד. 22 נאוועמבער 1932 קומט פאר די ערעפנונג פון

מאדערנ־ און קאמפארט־אייגעארדענטע

כשר׳ן רעסטאראן

6טער שערפיען 29, פראנט 1־טער שטאק

וואס עמפפעהלט די געשמאקפולסטע און בעסטע מיטאגען פון 3 געננ. 80 גר.

זופען א גאנצען טאג צו בעקומען מיט ברויט נור 30 גר.

טעה א גאנצען טאג צו בעקומען 10 גר.

פרייע און סאלידע בעדינונג. קומט און איבערצייגט אייך!

4778

בעקאנטמאכונג.

אויפ׳ן גרונד פון דער קאנצעסיע, וואס מיר האבען ערהאלטען פון דער סאוויע־טישער האנדעלס־מיסיע אין ווארשא, איבערשיקען מיר אלע ארט

שפייז־פעקלעך נאך רוסלאנד

בעשטעלונגען נעהמען אן:

אונזער עקספעדיציע: פעטריקאווער 8, טעל. 68=127

צענטראלע: פעטריקאווער 25 „ 64=205

די פיליעס און אפנעהמער׳ס:

נאוואמיעסקא 34, טעל. 67=158

פעטריקאווער 51, „ 83=219

נאוואמיעסקא 13, „ 09=217

קאנסטאנטינער 11 (ליסטאפאד) 20

אלע פארמאליטעטען ווערען ערלעדיגט אויפ׳ן ארט. דער אדרעסאט קריגט פראנקא דעם פאקעט. אין קאטאוויץ נעמט אן בעשטעלונגען אונזער פיליע: שוו. יאנא 24.

Wędliniarnie S. DISZKIN, Sp. Akc. w Łodzi

Piotrkowska 8, tel. 127-68.

4769

אויגען־קליניק

מיט שטענדיגע בעטען פון

Dr. B. Donchin

פיעטריקאווער 90, טעל. 72=221

נעהמט אן שטענדיגע אויגען־קראנקע (צוועק אפע־ראציע א.ז.וו.), ווי אויך אמבולאטאריש פון 9—1 און פון 4 ביז 7.30 אווענד.

1640

„לינת־הצדק" לאדז צעגעלניאנא 17

דער פיזיקאליש טעראפישער קאבינעט

איז טעגליך טעטיג פון 11—1 און 4—6 אווענד און געפינט זיך אונטער׳ן אויפזיכט פון א דאקטאר־ספעציאליסט. קווארץ־לאמפען, דיאטערמיע, סאלוקס, עלעקטרישע בעדער.

פאר גאלד, בריליאנטען

און לאמבארד־קוויטעס צאהלט די העכסטע פרייזען

אליזאר פיאלקא, פיעטריקאווער 7

גמילות־חסדים־קאסע ביים פעראיין „משמרת החולים"

בעקאנטמאכונג.

זונטאג, ד. 4/XII ד. י. קומט פאר אין לאקאל פון פליישער־פעראיין, זגערזשער 84

די יעהרליכע

אלגעמיינע פערזאמלונג

צום 1־טען טערמין 6 א זייגער נאכמיטאג און 8 אווענד צום צווייטען טערמין, גילטיג ביי יעדער צאהל מיטגלידער, מיט פאלגענדער טאג־ארדנונג:

1) ערעפנונג פון דער פערזאמלונג; 2) וואהלען פון א פארזיצער און א סעק־רעטאר און 2 אסעסארען; 3) לעזען דעם פראטאקאל פון דער לעצטער גענע־ראל־פערזאמלונג; 4) קאסע און טעטיגקייטס בעריכט; 5) בודזשעט פאר׳ן יאהר 1933/34; 6) וואהלען פון א פערוואלטונג און א רעוויזיאנס־קאמיסיע; 7) פערשידענעס.

בעמערקונג: אלע מיטגלידער ווערען געבעטען ביז צו דער פערזאמלונג צו רעגו־לירען די מיטגלידס־בייטראגען, כדי נישט צו פערלירען דאס וואהל־רעכט.

די פערוואלטונג.

4777

מיר דריקען אויס אונזער הארציגען מיטגעפיהל אונזער ג׳ פרעזעס פון ראט ה׳ לייב ראזענבערג צוליב׳ן טויט פון זיין מוטער

יוטע

אין אסטראווצע.

ה׳ ינחם אותו בתוך אבלי ציון וירושלים.

ראט, פערוואלטונג און פערסאנאל

פון דער קליינהענדלער־באנק אין לאדז

אגראדאווא 2.

קאמוניקאט.

מיר מאכען בעקאנט, אז מיר האבען בעפולמעכטיגט

די פירמע

ס. דישקין,

א.ג. אין לאדז, פיעטריקאווער 8

איבערצושיקען שפייז־פעקלעך נאך רוסלאנד

לויט דעם פון אונז בעשטימטען צעניק.

Przedstawicielstwo Handlowe

Z. S. R. R. w Polsce

Warszawa, Koszykowa 4.

4768

אכטונג, עקסקורסאנטען קיין ארץ־ישראל!

די 5־טע גרופע פאהרט אפ דאנערשטאג, ד. 24/XI. אלע וועלכע האבען בעקומען מעלדונגען דארפען זיך תיכף מעלדען. ס׳איז נאך פאראן איניגע פרייע פלעצער אויף דער עקסקורסיע קיין א״י אין חודש גרודזיען. איינשרייבען קאן מען זיך טעגליך פון 10—1 און פון 4—7 אין

תוצרת ארץ־ישראל, לאדז שרודמיעסקא 1.

4776

אטענטאטען אויף הערי'אן
אויפגעריסען די שינעס פון א צוג

פאַריז, 20 (ספ. טעל.)).
היינט נאַכמיטאג איז אויסגעפיהרט געוואָרען אַן אַטענטאַט אויפ'ן צוג, אין וועלכען עס איז געפאָהרען הערי'אָ.
דער צוג איז געגאַנגען פון פאַריז קיין נאַנט, וואו ס'זאָלען פאָרגעקומען די פייערליכקייטען אין שייכות מיט'ן 400-יעהריגען יאָהרטאָג, וואָס ברעטאַניען איז אָנגעשלאָסען געוואָרען צו פראַנקרייך.
הערי'א איז אַהינגעפאָהרען צו די פייערונגען.
לעם נאַנט האָט איינער אַ באַהן-וועכטער אָפּגעשטעלט דעם צוג, ווייל די שינעס זענען געווען אַרויסגעריסען און צודרייט....
מ'האָט אָפּגעשטעלט דעם צוג, און דאָס ברענגען צוריק די שינעס אין אָרדנונג האָט געדויערט אַ האַלבע שעה.
ווי עס ווייזט זיך אַרויס, האָט מען געוואָרפען עטליכע באָמבעס אויף די שינעס, איידער דער צוג האָט געדאַרפט אַדורך.
דאָס זאָלען האָבען געטון די ברעטאַנישע סעפּאַראַטיסטען.
עס זענען געוואָרען אַרעסטירט אַ סך פערזאָן.
אין נאַנט גופא האָט מען אַנטדעקט אַן אַטענטאַט אויך אויף הערי'אָן.
עס איז נעמליך פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז מ'האָט געוואָלט וואַרפען אויף איהם 2 באָמבעס, בעת ער האָט געוואָלט געהן אינ'ם מאַניפעסטאַציע-צוג.
עטליכע פערדעכטיגע פערזאָנען האָבען אויך געוואוינט צימערן אינ'ם האָטעל, וואו הערי'א האָט זיך אָפּגעשטעלט.
מ'גיט איבער, אַז חוץ די ברעטאַנישע סעפּאַראַטיסטען זאָלען אין די געשעהענישן אַ טייל האָבען אַ חלק אויך אויסלענדישע פאַקטאָרען.
פאַריז, 20 (ספ. טעל.).
די אויספאָרשונג האָט פעסטגעשטעלט, אַז די אַטענטאַטער זענען אַנגעקומען און צוריק געפאָהרען אויף אַב'אויטאָ.

באמבעס אויף די גאסען פון בארצעלאנא

מאדריד, 20 (ספ. טעל.)
נעכטען ביינאכט האָט אַן'אומבעקאַנטער אַטענטאַטער געוואָרפען אויף דער הויפט גאַס פון באַרצעלאָנא 3 באָמבעס.
אויפ'ן קלאַנג פון ערשטען אויפרייס איז זיך צונויפגעלאָפען אַ גרויסער המון.
איידער ס'איז נאָך רוהיג געוואָרען, האָט צווישען דעם המון אויפגעריסען די צווייטע באָמבע פערוואונדענדיג 4 פּאָליציאַנטען און 13 ציוויל-פערזאָנען.
די דריטע באָמבע האָט אַ פּאָליציאַנט איינגעשלאָגען אין דעם לעצטען מאָמענט.

רעכט פון דייטשע יודען וועלען נישט בערויבט ווערען,
אויב היטלער זאָל קומען צו דער מאכט

בערלין, 20 (יט"א טעלעגראַפיש).
דער יט"א איז געלונגען צו באַקומען פון אַ פערטרויליכע קוועלע דעם פּראָיעקט פון די אונטערהאַנדלונגען פון הינדענבורג מיט היטלער.
הינדענבורג האָט אָפּגעוואָרפען היטלערס פאָדערונג איבערצונעהמען דעם אַמט פון רייכסקאַנצלער און אַזוי-אַרום ענטשיידען דעם פּאָליטישען קורס פון דער רעגירונג. ס'קומט אָבער אין באַטראַכט אַ שטאַרקע באַטייליגונג פון די נאַציאָנאַל-סאָציאַליסטען אין פּראָוויזאָרען-קאַבינעט.
אין די יודישע קרייזען פערזיכערט מען, אַז ס'איז בעזייטיגט געוואָרען די געפאַהר צו בעראַבען די דייטשע יודען די רעכט, אויב אפילו היטלער זאָל ווערען רייכסקאַנצלער.

קאמיסאר פון דער ווארש. יוד. קהלה
זאל ווערען דער איצטיגער פרעזעס פון... „חסד של אמת"

ווארשא, 20 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). עס האָבען זיך פערשפּרייט קלאַנגען, אַז אינגיכען זאָל פונאַנדערגעלאָזט ווערען די וואַרשאַווער קהלה-פערוואַלטונג, און ס'זאָל בעשטימט ווערען אַ רעגירונגס-קאָמיסאַר.
דאָס זאָל זיין דער פּרעזעס פון „חסד של אמת" אַדוואָקאַט שאַטענשטיין.

סקאנדאל אויף א גרויסען פויערן-מיטינג
אין ווילאנאוו

ווארשא, 20 (טעלעפאָניש)
היינט 12 בייטאָג האָט די פויערים-פּאַרטיי אָפּגעהאַלטען אַ מיטינג אין ווילאַנאָוו.
אין דעם מיטינג האָבען זיך בעטייליגט 2000 מאַן.
ציו. אנד. זענען אויפ'ן מיטינג געקומען: וויטאָס, קיערניק, באַנינסקי, נאָסעק, מאַלינאָווסקי, קאָסמאָווקא און דער קשיאָנדז פּאַנאַס.
אַזוי ווי דער המון האָט אָנגענומען אַ דראָהענדע שטעלונג לגבי די אָנפיהרער פונ'ם מיטינג, האָט איהם פּאָליציי גענויט אויפצולעזען.
עטליכע אָנפאַלער זענען אַרעסטירט געוואָרען.
די אָנפיהרער פונ'ם מיטינג און די אָנוועזענדע דעפּוטאַטען האָבען געמוזט אָפּגעפיהרט ווערען צו דער באַהן אונטער דער שוץ פון פּאָליציי.

קאמף געגען אנטיסעמיטיזם

אלבערט איינשטיין, ראמען ראלאן, וויקטאר מארגעריט און פרוי קירי-ססלאדאווסקא וועלען זיך בעטייליגען אין קאנגרעס פון דער ליגע פאר'ן קאמף געגען אנטיסעמיטיזם

פאַריז, (יט"א) דעם 26. נאָוועמבער וועט זיך עפענען אין פאַריז דער דריטער יעהרליכער קאָנגרעס פון דער ליגע פאַר קאַמף געגען אַנטיסעמיטיזם. ווי מען רעכענט, וועלען די בעראַטונגען פאָרקומען אונטער'ן פאָרזיץ פון פראָפ. אַלבערט איינשטיין, וועלכער איז אויך ערען-פּרעזידענט פון דער ליגע.
אין קאָנגרעס וועלען זיך אויך בעטייליגען די בעריהמטע פראַנצויזישע שריפטשטעלער ראָמען ראָלאַן, און וויקטאָר מאַרגעריט.
דעם פאָרזיץ אויף דעם שלוס-באַנקעט נאָכ'ן קאָנגרעס וועט פיהרען די בעריהמטע פּויליש-פראַנצויזישע געלעהרטע פרוי קירי סקלאָדאָווסקא.
אויף דעם קאָנגרעס וועלען אָנגענומען ווערען אַ רייהע בעריכטען. עס איז אויך פאָרגעזעהען אַ רעפעראַט פון ה' בערנאַרד לעקאַש וועגען „קאַמף געגען אַנטיסעמיטיזם און געגען דער מלחמה", ווי אויך פון ה' מאַרסעל פּעטער וועגען „אויל-רעכט אין פראַנקרייך".

לאדזער נייעס

בעשיטען די גאסען מיט זאמד
מיר גייען דאך סיי=ווי אויף א גליטש..
וועט ס'ביסעל זאמד שוין העלפען?

(א) די אדמיניסטראַטיווע מאַכט האָט אַרויסגעגעבען אַ פעראָרדנונג דער פּאָליציי וועגען שטרענג אָפּהיטען דאָס בעשיטען מיט זאַמד די טראָטואַרען, טרעפּען און די מיטענגאַסען מיט זאַמד אין פאַלען פון אַ גליטש. אויב מ'וועט ביי אומגליקספאַלען פון אויסגליטשען זיך פעסטשטעלען, אַז שולדיג איז די נאַכלעסיגקייט פון אַ סטרוזש — וועט דער שולדיגער צוגעצויגען ווערען צו פעראַנטוואָרטליכקייט.

צוויי זעלבסטמארדען

(א) אויף רייטערא 32 האָט מען געפונען אַנ'אויפגעהאַנגענע אין דער אַלטאַנע די 25-יעהריגע אנטאניגא פּאַקטשינסקא. פון שטריק האָט מען זי אַראָפּגענומען אַ טויטע. זי איז געווען פּסיכיש קראַנק.
אויף פּשעדזאַלניאַנא 30 האָט מען געפונען אַ פערסם'טען מיט גאַז דעם 64-יאָהריגען שניידער ווילהעלם בלאָך. מ'רעכענט, אַז דאָס איז ער בעגאַנגען זעלבסטמאָרד. צי ס'איז ווירקליך אַזוי, איז נאָך דערווייל נישט פעסטגעשטעלט געוואָרען.

א פייערונג אין פוילישען סוחרים-פעראיין

(2) נעכטען איז פאָרגעקומען דאָס פייערליכע חנוכת-הבית פון פוילישען סוחרים- און פאַבריקאַנטען-פעראיין, וועלכער האָט זיך פון אַנדזשעיאַ 34 אַריבערגעצויגען אין אַ נייעם לאָקאַל אויף קילינסקיעגא 145.

ראדיא-פראגראם

מאנטאג, דעם 21-טען נאוועמבער
11,40 טעגליכע פרעסע-איבערזיכט. 11,50 מעטעאָראָלאָגישער קאָמוניקאַט. 11,58 צייט-סיגנאַל 12,10 גראַמאָפאָן-פּליטען. 1,20 מעטעאָראָלאָגישער קאָמוניקאַט. 3 40 ווירטשאַפטליכער קאָמוניקאַט. 3,50 קאָמוניקאַציע-איבערזיכט. 4,00 גראַמאָפאָן-פּליטען. 4,15 לעקציע פראַנצויזיש. 4.30 גראַמאָפאָן-פּליטען. 4,40 רעפעראַט. 5,00 קאָנצערט. 535 דיעס 6 00 מוזיק. 7,00 פערשידענעס. 7,20 קאָמוניקאַט פון דער לאָדזשער האַנדעלס-קאַמער, רעפּערטואַר פון די טעאַטערן. 7 30 אוידיציע. 7.45 ראַדיאָ-פּרעסע, 8,00 אָפּערע „קאַרמען" ספּאָרט-פּרעסע-בעריכט, -.10 פּאָסט-קעסטעל, 10,45 מעטעאָראָלאָגישער קאָמוניקאַט, 10,50 טאַנץ מוזיק.
אויסלאנד
7,25—ווין—אָפּערע. 8—קאָפּענהאַגען — מאָצאַרט-אָוונד. 8 — בעלגראַד—אָפּערע. 8 05—מינכען — סימפאָנישער קאָנצערט. 8,05—פראַנקפורט—קאָנצערט. 830—סימפאָנישער קאָנצערט. 9—פאַריז—אָפּערע. 10,35—דאַווענטרי—קאַמעראַל-קאָנצערט.

מ'שלאגט ווידער יודען
ענדעקישע סטודענטען הערען נישט אויף מיט זייער שענדליכער ארבייט

וואַרשא, 20 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). אין די וואַרשאַווער גאַסען זענען היינט ווידער פאָרגעקומען אומרוהען.
די שוואַרצע ענדעקישע סטודענטען האָבען זיך געוואָרפען אויף יודען און זיי געשלאָגען.
עס זענען פאַרהאַן פערוואונדעטע.

אויפרייס פון א גאזען-ציסטערנע

קעניגסבערג, 20 (ספ. טעל.)
אין טילזיט האָט אויפגעריסען אַ ציסטערנע מיט גיפטיגע גאַזען.
עס זענען געפאַלען 23 מענשען קרבנות.
זייער צושטאַנד איז אַ זעהר שווערער.
דער פאַרפאַל אין טילזיט דערמאָהנט שטאַרק אין דעם פאַסגאַז-אויפרייס אין האַמבורג.

דער בירגער-קאמף אין דייטשלאנד

בערלין, 20 (ספ. טעל.)
אין בערלין און קעלן זענען פאָרגעקומען בלוטיגע צוזאַמענשטויסען צווישען קאָמוניסטען און היטלעריסטען.

Dr. Wajnberg
ספעצ. פון הארץ-און לונגען-קראנקהייטען
ציגעל-גאַס 11. טעל. 126 02
נעמט אָן פון 9–10 פריה, 3–4 און 8–9 אָוונט

טעאַטער „סקאַלא"
שרודמיעסקא 15
אַלע היינט, 9 אָוונט ביי די
יודישע באַנדע
אויף די 2. פּאָפּול. פאָרשטעלונג
פון 60 גר. ביז 2 זל. ערשטע רייהע
פון יצחק נאָזשיק'ס שלאַגער-רעוויע
טאַנצט, יודעלער טאַנצט!..
מיט די פריילעכע באַנריסטען:
חנה גראָסבערג, ראָזא גאָזעל, לאַלא פּאָלמאַן, זישע קאַץ, דוד לעדערמאַן, מ. אָפּענהיים, ב. שוואַרצשטיין און רעזשיסער יצחק נאָזשיק.
מאָרגן, דינסטאַג —
די וועלט שאָקעלט זיך

Dr. med. J. SCHORR
פון IWONICZ
ספעציאַליסט
פאַר הארץ און סקלעראָזא-קראַנקהייטען
וואוינט יעצט אין לאָדז
גדאַנסקא 11, טעל. 226-85
נעמט אָן טעגליך פון 4–6 נאָכמיטאָג. 7899

Dr. Z. RAKOWSKI
ספעציאַליסט פאַר
אויערן, נאָז, האַלז און לונגען-קראַנקהייטען
11 ליסטאָפּאַד 9 (קאָנסטאַנטינער)
טעל 127-81
שפּרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7
נעמט אויך אָן אין לעטשניצע זגעזשער 17 פון 11–2.
אין בעלמי פון 8–9 פריה.

דר. מעד. בערמאַן
צעגעלניאַנא 15, טעל. 149-07.
ספעציאַל-ארצט פאַר הויט- און געשלעכטס-קראַנקהייטען.
מענער-שוואַכע בעהאַנדלונג א. סעקסועלע בעראַטונג,
נעהמט אָן פון 8–11 פריה און פון 4–8 אָוונד,
זונטאָג פון 9–1 בייטאָג.
פאַר אונבעמיטעלטע—לעטשניצע-פרייזען

DR. MED. J. LUBICZ
כירורג-ארטאָפּעד
פּאָלודניאָווא 9, טעל. 183-17
קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען,
פערקרימונגען פון די פּלייצעס און גלידער
אייגענע פּראַצאָווניע פון זעמטליכע אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען ווי: וקלאַדקעס אויף פּלאַטפוסען. קינסטליכע הענד און פיס, גאָרסעטען א. אז וו.
נעהמט אָן פון 2.30 ביז 4.30 נאָכמיטאָג

רעשטען-
לאָדז, נאָוואָמיעסקא 5
פראָנט, 2-טער שטאָק
פערשידענע קאָמגאַרנס
בילעצער, טאַמאַשאָווער און לאָדזער
אויף אַנציגער און פּאַלטענס
ווי אויך די מאָדערנסטע דאַמען-שטאָפען אויף פּאַלטנס און קאָסטיומען
מיט 30% ביליגער
קומט און איבערצייגט אייך, ביי
SZCZĘSLIWY
געפינט נאָר
אין פראָנט, II שטאָק

לאדז. 21 נאָוועמבער 1932

„נייער פאָלקסבלאַט"

לאדז. 21 נאָוועמבער 1932

דאס פּאַפּיר פון דער אַמבאַסאַדע

די פּוילישע אַמבאַסאַדע אין לאָנדאָן האָט זיך געווענדעט צו אַ געוויסער פּערזאָן, וועלכע רופט זיך אַן „הרב" לייבער און איז אין דער יודישער וועלט אינגאַנצן נישט באַקאַנט, מיט אַ בריוו, אין וועלכן די לאַגע פון די יודען אין פּוילן ווערט פאָרגעשטעלט אין די שענסטע פאַרבן. די כוונה פון דער אַמבאַסאַדע איז אָהן צווייפל געווען, אַז דער בריוו זאָל ווייטער פאַרשפּרייט ווערן און זאָל מאַכן פּראָפּאַגאַנדע פאַר פּוילן צווישן די יודען אין אויסלאַנד. וועגן דאָזיגן שריט פון דער לאָנדאָנער אַמבאַסאַדע שרייבט ד״ר סהאָן אין „ה. דז.".

זעלטן ווען עס איז פון אַן אָפיציעלער קאַנצעלאַריע אַרויסגעגאַנגען אַ פּאַפּיר מיט אַזאַ כאַאָטישן אינהאַלט. נישטאָ דאָרט קיין לאָגיק, קיין גענויע פאַקטען, קיין איינציגער הויכער געדאַנק, וואָס זאָל קאָנען אַרויסנעמען אַ הגבה פון הינטער דעם אויוון.

עס ווערט אין דעם בריוו פאָרגעשטעלט, אַז די יודען אין פּוילן לעבט זיך אויסגעצייכנט, אָבער פון דער אַנדערער זייט קאָן מען נישט ביים אַמעריקאַנער רעכט פאַר די יודישע אַרבייטער־טוער געוויסע באַרמעס, ווייל אַנדערש וועלען די יודען פון דער גאַנצער וועלט שטראָמען ווייזן זיך לאָזן קיין פּוילן. צי איז דערלויבט, אַז אַזאַ חכמה זאָל אַרויס פון אַ הויכן אַמט? וואָס וועט די וועלט זיך טראַכטן וועגן דער אינטעליגענץ פון אונזערע הויכע בעאַמטע?

און איצט אַ רייה בעהויפּטונגען און פאַקטען — איינפאַכע דומהייטען. אַנדערש קאָן מען דאָס נישט אָנרופן, אַפילו ווען מען וועט איינהאַלטן דעם ערנסטן טאָן. עס ווערט פעסטגעשטעלט, אַז די יודען האָבן איצט זייער פערטרעטערשאַפט אין סיים און סענאַט. צי איז דאָס נישט אַ פּריוויליגיע? וועלכע אונזער אַמבאַסאַדע אין לאָנדאָן וואָלט איבריגענס באַזין אופן נישט געוואָלט דערלאָזן? וואו אויף דער גאַנצער וועלט האָבן עס פערטהאַלבן מיליאָן בירגער זייערע אייגענע דעפּוטאַטען און סענאַטאָרען? סיידען ערגעץ אין אַ צויבער־אינזעל פון האַלב־געטער. אָבער די קאָרעספּאָנדענטן פון לייבער'ן האָבן פאַרגעסן, אַז מיט עטליכע יאָהר צוריק האָבן די יודען געהאַט זיין מאָל אַזוי פיל דעפּוטאַטען און צוועלף מאָל אַזוי פיל סענאַטאָרען...

אַ חוץ דעם האָבן די יודען נאָך איין גרויסע רייכקייט: אַ גאַנצע נעץ פון קאָאָפּעראַטיווע מיט מיליאָנען־קאַפּיטאַל. אָבער אין דער אַמבאַסאַדע ווייסט מען נישט, אַז די דאָזיגע מיליאָנען שטאַמען אָהער פון אַמעריקע, אָהער פון די אייגענע אָפּשפּאָרונגען פאַר'ן פּרייז פון ביסן ברויט, וואָס ווערט אָפּגעריסן פון מויל. און גלייכצייטיג פאַרגעסט מען, אַז די דאָזיגע מיליאָנען קאָאָפּעראַטיווע ווערן געשטיצט דורך דער רעגירונג מיט אַ סומע פון אַזש 75 טויזענט זל. אַ יאָהר, און דאָס געלד ווערט אויך באַר בלויז צוגעזאָגט און נישט געגעבן.

ווייטער קומט אַזאַ פאַקט: די יודען האָבן אין בריסק, גראָדנע און פּינסק אַזש 25 טויזענט לאַנד־גיטער. גענוי אַזוי פיל! ביי אַזעלכע געוויסע ציפערן האָבן יודען אַ טבע צו זאָגן, אַז זיי וואָלטן עס געוואָלט האָבן אין זייער פּערמעגן, ווי פיל מעהר, אָהער ווייניגער...

מיר וואָלטן נישט וועלן באַהענגען אַרומרעדן נאָך עטליכע גאָלדענע געדאַנקען, וועלכע געפינען זיך אין דעם אָפיציעלן בריוו פון דער אַמבאַסאַדע צום רב לייבער. אַזעלכע זאַפּטיגע געדאַנקען איז פאַרהאַן נאָך עטליכע, אָבער עס איז פשוט נישט אָנגענעהם חוזק צו מאַכן פון מענשען.

בלויז איין פּרינציפּיעלע בעמערקונג פון דעם דאָקומענט קאָנען מיר נישט פאַרשווייגן. אונזער אַמבאַסאַדע אין דער גרעסטער הויפּטשטאָט אין דער וועלט קנעלט מיט לייבער'ן און דורך זיין פאַרמיטלונג מיט אַלע יודען פון גאַנצן גלות, אַז די אַ פּאָליטישע יודישע גרופּירונגען אין פּוילן וואָלטען געקאָנט מעהר אויפטון, ווען זיי וואָלטן צוגעשטאַנען און אונטערשטיצט די פּאָליטיק פון דער רעגירונג. נישט מעהר און נישט ווייניגער, מיר גלויבן נישט אונזערע אייגענע אויגען, וואָס פאַר אַ גרויסאַרטיגע, וואָס פאַר אַן אמת קעניגליכע אָפּפערטע! אויף אונזער פּאָליטישער שפּראַך וואָלט דאָס געהייסן: ווען די יודען וואָלטן אַריינגעטרעטן אין ב. ב., וואָלט זיי געווען וואויל, ממש אַ גן־עדן אויף דער וועלט.

באמת מיר האָבן נישט געהאַט קיין אַהנונג וואָס פאַר אַ מעגליכקייטן עס שטעהן פאַר אונז אָפּען. און דאָך שווימען אויף אַ גאַנצע רייה פאַרבעהאַלטען, הגם גאָר קליינע.

די ערשטע קליינינגקייט איז: אַזעלכע פאַרשלאָגן ווערן געמאַכט פאַר דער גאַנצער וועלט? צי וואָלט מען אַזאַ געשעפט נישט געקאָנט שליסן, לאָמיר זאָגן אין ווארשא? אין אַ שטילן מיניסטעריאַלן קאַבינעט? וואָסער רעגירונג עפענט אַזוי איהרע קאָרטען פאַר דער גאַנצער וועלט, איינלאַדענדיג אַלע מענשען פון גוטען און שלעכטען ווילען, די זאָלן זיין קיביצער פון איהר שפּיל, הגם דאָס אַלץ אינטערעסירט די פרעמדע מענשען אַבסאָלוט נישט? דאָס זענען דאָך אונזערע היימישע זאַכען. עס איז דאָך ערלויבט צו זאָגן, אַז אַזאַ אָפּערטע איז אַ קאָמפּראָמיטאַציע פאַר דער רעגירונג. עס איז אַ פראַגע צי די וואַרשאווער רעגירונג האָט געוואוסט וועגן דער דאָזיגער אָפּערטע, צי דאָס איז געשעהן מיט איהר וויסען, מיט איהר ווילען.

און איצט אַ צווייטע זאַך, דאכט זיך, אַז עס איז שוין פאַרהאַן אַ גרופּע יודען, (נישט וויכטיג, צי די דאָזיגע גרופּע איז מעהר רעפּרעזענטאַטיוו אָדער ווייניגער), וועלכע אַרבייטען מיט מיט דער רעגירונג, וואָס קאָן די דאָזיגע גרופּע אויפטון?..

אָבער זאָל שוין זיין גענוג. עס איז גענוג קלאָר, אַז דער דאָזיגער דאָקומענט שאַפט נישט קיין כבוד, אַז ער בעווייזט נישט קיין קלאָרע און קיין גענויטע אויסלענדישע פּראָפּאַגאַנדע. הלוואי זאָל מעהר אַזעלכע דאָקומענטען נישט זיין.

פּאַסיוו פון סאָוויעטישען בילאַנס

פאַר די 15 יאָהר סאָוויעטען־רעזשים

מיר האָבן שוין נעכטען ציטירט די זעהר אינטערעסאַנטע אויספיהרונגען פון הער אַטמאַר, דעם מאָסקווער קאָרעספּאָנדענט פון „גאַזעטאַ פּאָלסקאַ", וועגן די פּאָזיטיווע דערגרייכונגען פון סאָוויעטען־רעזשים פאַר די 15 יאָהר פון זיין עקזיסטענץ. אין אַקטיוו פון די סאָוויעטען רעכענט אַטמאַר אַריין די אויפבליהונג פון דער וויסענשאַפט און קונסט, די ריזיגע דערגרייכונגען פון ליקווידירען דעם אַנאַלפאַבעטיזם, די בעפרייאונג פון דער פרוי, די אויטאָמאַטישע ליקווידירונג פון דער פּראָסטיטוציע, אַ דאַנק דעם, וואָס פאַר דער פרוי זענען געעפענט אַלע וועגען פון אַרבייט ווי פאַר'ן מאַן. צו די פּאָזיטיווע פּאָזיציעס פון בילאַנס געהערט אויך, לויט אַטמאַר, די אויסבויאונג פון אַ מעכטיגער בעוואָפענטער קראַפט. און ענדליך דער גרעסטער מאָראַלישער זיג פון דער אָקטאָבער־רעוואָלוציע — די פולשטענדיג געענדערטע בעציהונג צום בעגריף אַרבייט: אַרבייט איז געשטעלט געוואָרען אויף אַ פּיעדעסטאַל, אין רוסלאַנד איז איצט נישט צו דענקען אַ מענש, וואָס זאָל גאָרנישט טון און וואָס זאָל נאָך צוגערעכענט ווערן צו דער סמעטענע פון דער געזעלשאַפט. צו אַזאַ מענשען איז אין רוסלאַנד מעגליך נאָר איין בעציהונג: אַלגעמיינע און פולשטענדיגע פעראַכטונג.

אין אַ צווייטען אַרטיקעל פאַרנעמט זיך אַטמאַר מיט דער אַנדערער רובריק פון דעם סאָוויעטישען בילאַנס: מיט'ן פּאַסיוו. און די ערשטע און גרעסטע נעגאַטיווע פּאָזיציע איז דאַ דער מענש און זיין קוואַליטעט. אויף וויפיל די קוואַנטיטעט שלאָגט אויף דעם געביט אַלע רעקאָרדען, איז די קוואַליטעט הינטערשטעליג אויף אַלע פראָנטען. אָהן דער קוואַליטעט ווערען צוקלאַפּט די גענויגסטע פּלענער און די צוועקמעסיגסטע פאַראָרדנונגען. דאָס סיסטעם פאָדערט מיליאָנען אידעאַלישע קאַדרעס, וואָס זאָלען זיין פעהיג צו פערמאַנענטע זעלבסטאָפּפערונג. דאָרט, וואו עס געלינגט אַזעלכע קאַדרען צו מאָביליזירען, אַ שטייגער, ביים דניעפּראָסטראָי, דאָרט זענען די דערגרייכונגען קאָלאָסאַלע. אָבער דאָס זענען אויסנאַהמסווייזע ערשיינונגען. 80 פּראָצענט בעפעלקערונג פון סאָוויעטען־פאַרבאַנד שטרעבען פונקט אַזוי ווי אַלע איבריגע דורכשניטליכע מענשען צו בעפרידיגען זייערע עלעמענטאַרע לעבענסבעדערפענישען — און „זיי דענקען גאָרנישט אויסצופּלאַסטערן מיט זייערע מאָגערע קערפּערס דעם וועג פאַר די קומענדיגע דורות צום אונזיכערען קאָמוניסטישען גן־עדן".

אַ חוץ 20 פּראָצענט פון העלדישע אידעען־מענשען וואָס שטרעבען טייל־אַל אין הונגער און קעלט צום ציל, וועלכען זיי האַלטען אויפריכטיג פאַר'ן גליק פון דער מענשהייט, בעשטעהן די איבריגע פון אַרבייטער, וואָס פערלאָזען די אַרבייט און וואַנדערן פון אָרט צו אָרט, פון בעאַמטע, וואָס בעגנב'ענען די קאָאָפּעראַטיווען און מלוכה־סקלאַדעס, פון ביוראָקראַטען — פוילענצער און פויערים, וועלכע סאַבאָטירען נישט נאָר זייער פאָטערלאַנד, נאָר אויך זייער ערד און זיך אַליין.

דערצו נאָך קאָן דער גרעסטער פוילענצער ביי דער קינסטליך ליקווידירטער אַרבייטסלאָזיגקייט גרינגשעצען די מורא צו פערלירען די אַרבייט און אַ טיכטיגער אַרבייטער מוז אַפילו ביי די גרעסטע אָנשטרענגונגען זיך בעגניגען בלויז מיט אַ גוטער מאָראַלישער זעלבסטגעפיהל. דאָס איז די סיבה, צוליב וועלכער פאַבריקען, וואָס זענען אמת'ע וואונדער פון דער טעכניק, פּראָדוצירען אָפטמאָל ביז 80 פּראָצענט בראַק. אַלץ ווערט צוקלאַפּט אין דער קוואַליטעט פון די מענשען.

דער צווייטער וויכטיגער נעגאַטיווער מאָמענט איז די פּויערים־פראַגע. אַטמאַר האַלט, אַז נישט נאָר עס קומט נישט פאָר אַ דערנעהנטערונג צווישען דעם פּראָלעטאַריאַט און פּויערטום אין רוסלאַנד, נאָר פאַרקעהרט, די געגענזאַצען פאַרשאַרפען זיך אַלץ מעהר. די קאָלעקטיוויזאַציע, וועלכע האָט געדאַרפט פּסיכיש דערנעהנטערן דעם פויער און דעם אַרבייטער, האָט די פראַגע נאָך מעהר צוגעשפּיצט. דאָס פויערן־פּראָבלעם איז געבליבען שטעהן אויף אַ טויטען פונקט און קיין שום רעאַלער אויסוועג פון דער סיטואַציע איז דערווייל נישט צו זעהן.

טעאָרעטיש, שרייבט אַטמאַר, האָט דער אַרבייטס־מענש אין רוסלאַנד אַלצדינג, אַ חוץ פּראַקטישען מאַנגעל אין שפּייז און קליידונג, וואוינונג און בירגערליכער פרייהייט. דאָס לעצטע פיהלט ער נישט זעהר שטאַרק, ווייל ער האָט עס אין רוסלאַנד קיינמאָל נישט געהאַט. די סאָוויעטען־רעגירונג וואָלט געגעבען זעהר פיל דערפאַר, אַז זי זאָל האָבען היינט נישט קיין אונטערטאַנען, נאָר בירגער.

אַ חוץ דעם ליידט דער אַרבייטס־מענש צוליב די כראָנישע פעהלערן פון'ם טראַנספּאָרט, צוליב דער שלעכטער קוואַליטעט פון די סחורות, צוליב דער לאַסט פון די גרויסע בעוואָפנונגען. ער ליידט פון די קאַפּריזען פון דער מיטעלער און אונטערער אַדמיניסטראַציע, וועלכע די צענטראַלע מאַכט איז נישט אומשטאַנד צו ברענגען צו אָרדנונג.

די פּוילישע שלאַכטע איז שולדיג

אין דער ראָלע, וועלכע די יודען שפּילען אין פּוילישען ווירטשאַפטליכען לעבען

די „גאַזעטאַ לוואָווסקאַ" פאַרנעהמט זיך מיט די לעצטע געשעהענישען אין די פּוילישע הויכשולען מיט די אַנטי־יודישע עקצעסען פון די ענדעקישע סטודענטען. נאַטירליך, פיהרט אויס די צייטונג, לאָזען זיך די פּריש געבאַקענע סטודענטלעך מיטרייסען דורך די אידעען פון קאַמף, פון שיצען די פּוילישקייט, די הייליגע רעכט און פערשיידענע אַנדערע הויכע נאַציאָנאַלע געדאַנקען. אָבער עס איז נויטיג, אַז רייסענדיג זיך די העלזער און ברעכענדיג די שויבען, זאָלען די סטודענטען געדענקען [illegible] אין זאַך:

פאַר דער ספּעציעלער ראָלע פון די יודען אין דער ווירטשאַפטליכער געשיכטע פון פּוילען טראָגט די פאַראַנטוואָרטליכקייט קודם כל די פּוילישע שלאַכטע. די שלאַכטע, נישט עמיץ אַנדערש, האָט בעזעצט די יודען אין די קרעטשמעס, כדי זיי זאָלען דאָרט פאַרקויפן פּויערישען בראָנפען פאַר קוויטען, וועלכע די פּריצים פלעגען אַרויסגעבען די פּויערים פאַר אַרבייט אין די טעג, וואָס האָבען נישט געהערט צו דער פּאַנשטשיזנע. אַזוי שרייבט אין זיין געשיכטע פון די פּויערים אין פּוילען אַלעקסאַנדער שווענטאָכאָווסקי, וועלכער ווערט היינט אַזוי געשעצט דורך דער נאַציאָנאַלער דעמאָקראַטיע. שפּעטער האָט די זעלבע שלאַכטע גענומען אויסשפּילען די יודען געגען קליינבירגערטום, וואָס איז געווען אָרגאַניזירט אין צעכען און האָט פאַרמאָגט אַ געוויסע זעלבסטשטענדיגקייט, וועלענדיג אַזוי אַרום דאָס בירגערטום אינגאַנצען דערדריקען. די שעדליכקייט פון די יודען האָט אַזוי אַרום אין אַ בעדייטענדער מאָס אַ פּוילישע אָפּשטאַמונג און האָט זיך געקאָנט אַנטוויקלען נאָר אין אַ לאַנד פון ווילקיר און פון קלאַסען־עגאָאיזם.

פּונקט אַזוי ווי די מאַטעריעלע איבערוויכט פון די יודען איז אויסגעוואַקסען, ווייל זי האָט געמוזט אויסוואַקסען אויפ'ן באָדען פון אונזער היימישען אַפּשוי צו האַנדעל און מלאכה.

דאָסזעלבע, וואָס שווענטאָכאָווסקי, בעהויפּטעט אויך אין זיין ראָמאַן „קאָרדיאַן און כאַם" קראַשעווסקי. מיר זעהען דאָרט, ווי געשעפט האָט געקאָנט פאַראייניגען דעם פּריץ מיט דעם יוד און ווי עס איז דערפון אַרויס דער פּוילישער פויער. עס איז באמת אַ פּאַראַדאָקסאַלע מיספּערשטענדניש, ווען דער זוהן פון דאָזיגן פויער דעמאָנסטרירט איצט אויף די גאַסען אין נאָמען פון די „הייליגסטע אידעען", וועגען וועלכע מען האָט איצט אַ טראַכט געטון, אַבי נאָר צו בעשיצען די בעראַהמטע דיעטעס פון די דעפּוטאַטען.

וואוקס פון די קאָלאָניעס אין ארץ־ישראל

היי־יאָהר איז געווען דאָרט אַ גרויסע ווירטשאַפטליכע אויפלעבונג

די ערשטע זאַך, וואָס אינטערעסירט אַ יודען וועגען פּאַלעסטינע איז: וויפיל יודען זענען היינטיגען יאָהר צוגעקומען אין לאַנד? וויפיל יודען האָבען געפינען אַ פּלאַץ צו בעזעצען זיך נאָך דעם ווי אין פּוילען איז ביטער, אין ליטע איז שלעכט, און אויך אין אַמעריקאַ איז נישט איבעריג פריילך?

טויזענט אַ מאָנאַט — וועט זיין דער ענטפער, אין יאָהר תרצ"ב — איז די יודישע בעפעלקערונג רייכער געוואָרען מיט 12,000 יודען, דאָס איז נאָך אַלץ ווייניג, עס איז נאָך נישט דאָס, צו וואָס מיר שטרעבען, אָבער נישט צו פאַרזינדיגען, נישקשה פון אַ צאָל ביי היינטיגע צייטען, וואו קיין אימיגראַציע־לענדער מיט אָפענע טויערן זענען נישטאָ.

ווען מיר ציהען אונטער די אונטערשטע שורה פון פאַרגאַנגענעם יאָהר, בעקומט זיך אַ סך־הכל, אַז די יודישע בעפעלקערונג ציילט איצט אין לאַנד העכער 125 טויזענד נפשות. מיר דערנעהנטערען זיך צו 200 טויזענד יודען אין לאַנד.

ס'איז אויך צוגעקומען יודישער באָדען. דער בעזיץ פון יודישען באָדען איז פאַרגרעסערט געוואָרען מיט 25 טויזענד דונאַם, 6,250 אַקער. אַ העלפט פון דעם נייעם באָדען איז געקויפט געוואָרען דורך דעם „קרן־קימת" און אַ העלפט דורך פּריוואַטע מענשען.

אין דער געשיכטע פון ציוניזם איז נאָך נישט געווען אַזאַ רייך יאָהר פון גרינדען נייע קאָלאָניעס, ווי דאָס יאָהר תרצ"ב צוואַנציג נייע קאָלאָניעס זענען היי־יאָהר געגרינדעט געוואָרען.

דער גרעסטער טייל פון זיי אויף דעם באָדען פון „קרן־קימת", אין די מעהרסטע פעלען איז מען אַרויף אויף דעם באָדען אין צייטווייליגע וואוינונגען, אין באַראַקען. אין די אַלע נייע פונקטען איז פאַרהאַן וואַסער, ברונימער.

צעהן פון די נייע קאָלאָניעס זענען פון מענשען מיט גאָר קליינע מיטלען — אַרבייטער־קאָלאָניעס. די איבעריגע זענען קאָלאָניעס פון רייכערע מענשען, וואו אַרבייטער זענען אַרויף אויף דעם באָדען און האָבען אָנגעהויבען פּלאַנצען.

מען דאַרף בעמערקען, אַז די נייע קאָלאָניעס זענען מעהרסטענס געגרינדעט געוואָרען אָן קיין שום טאַראַם און פייערליכקייטען. אַרבייטער האָבען נישט קיין צייט און נישט קיין געלד אויף צו פּראַווען ימים־טובים. אַ טייל פון די קאָלאָניעס האָבען נאָך אַפילו נישט קיין נעמען.

פאַרשטעהט זיך, אַז נישט אַלע נייע פּונקטען זענען גלייך, פאַראַן פונקטען, וואו בלויז אַ צעהנדליג מענשען געפינען זיך דערווייל אויפ'ן פּלאַץ. אָבער פאַראַן אויך פּלעצער, וואו הונדערטער נפשות זענען מיט איינמאָל אַרויף אויף דעם באָדען, — גרויסע קאָלאָניעס, וואָס פון טאָג צו טאָג ווערען זיי אַלץ מעהר אַ דאָרף מיט אַ רעגעלמעסיגער בעוועגונג צו דער שטאָט, מיט אויטאָמאָבילען. מיט נייע וועגען.

צווישען די אַרבייטער־קאָלאָניעס זענען פאַרהאַן פינף „קבוצות", קאָמונעס און פינף קאָאָפּעראַטיווע אַרבייטער־קאָלאָניעס, „מושבי עובדים". די אַרבייטער־ווירטשאַפטען זענען געגרינדעט געוואָרען מיט אייגענע מיטלען, וואָס יעדער אַרבייטער האָט אָפּגעשפּאָרט פון זיינע שווער־פאַרהאָרעוועטע גראָשענס. די אַרבייטער־באַנק האָט דאָ זעהר פיל געהאָלפען.

ס'איז נאָך נישט געווען אַזאַ יאָהר, וואָס די אָראַנזש־ און פּרוכט־פּלאַנטאַציעס זאָלען זיך אַזוי שטאַרק פאַרגרעסערן, ווי היי־יאָהר. ווי עס ווייזט זיך אַרויס ביים סך־הכל, האָט מען היי־יאָהר געפּלאַנצט אַרום אַ 30 000 דונאַם, נייע ציטראָנען־פּלאַנטאַציעס. מען האָט געפּלאַנצט אין עמק יירדן אין אויך אין גליל — דער גרעסטער טייל אין שרון. די פּלאַנטאַציעס וואָס זענען געפּלאַנצט געוואָרען אין די יאָהרען 1927 און 1928, הויבען אָן געבען פּרוכט. מען שאַצט דאָס גערעטעניש פון די יודישע ציטראָנען צום צוקונפטיגען סעזאָן פון 2 מיליאָן ביז 2 מיט אַ פערטעל מיליאָן קעסטלעך, וואָס וועט ברענגען אַן אַלגעמיינעם איינקונפט פון 750 טויזענד פונט.

דער גאַנצער באָדען פון די יודישע ציטראָן־פּלאַנטאַציעס דערגרייכט היי־יאָהר העכער פון 90,000 דונאַם (22,500 אַקער). נאָך מיט 7 יאָהר צוריק איז דער גאַנצער באָדען געווען נישט מעהר ווי 12,000 (3,000 אַקער). עס האָט אַ רוק געטון פאָרווערטס.

דער אַרויספיהר פון די יודישע פּרוכט ליגט כמעט אויסשליסליך אין די הענט פון עקספּאָרט־קאָאָפּעראַטיוון.

10,000 יודישע אַרבייטער אַרבייטען אין די קאָלאָניעס. דער גרעסטער טייל פון זיי איז בעשעפטיגט ביי די ציטראָן־פּלאַנטאַציעס. אָבער דער צווייג האָט ערשט ביים פונאַנדערבליהען זיך, און ער קען נאָך אויפנעהמען פיל טויזענטער נייע יודישע אַרבייטער. דער קאַמף פאַר יודישע אַרבייט דאַרף נאָך געפיהרט ווערען מיט דער גרעסטער ענערגיע, אַ גרויסער טייל פון יודישע אונטערנעמער זוכט וועגען צו בעשעפטיגען — און בעשעפטיגט טאַקע — אומאָרגאַניזירטע, ביליגע נישט־יודישע אַרבייטער.

עס איז צו פאַרצייכענען אַ גרויסען פאָרטשריט אין אַלע צווייגען — אין מילך־ווירטשאַפט, עופות, אייער, האָניג, עפּעל, באַרן, באַנאַנעס, שעפסן. אין אַלע צווייגען איז פאַראַן אַ געוואַלדיגער צוואוקס. מילך, אייער, קעז, פּוטער — אַלץ ווערט געמאַכט אין גרעסערע מאַסען אין אַלע אַרבייטער־ווירטשאַפטען.

אָבער דאָס איז נאָר איין זייט פון עקאָנאָמישען לעבען אין פּאַלעסטינאַ. עס איז אויך פאַרצייכענט געוואָרען אַ היפּשער פאָרטשריט אויפ'ן געביט פון אינדוסטריע און בוי־אַרבייט. אָבער וועגען דעם ביי אַ צווייטער געלעגענהייט.

(פאָרווערטס)

ספארט-בעוועגונג

זאלען מיר זיך אביסעל אדורכשמועסען!

וואס האבען מיר געוואלט פון דער יודישער ספארט-בעוועגונג און וואס האבען מיר דערגרייכט

— 2. —

מיר ווילען טאקע אין דעם צווייטען ארטיקעל זיך אדורכשמועסען וועגען דעם, צי קען אימיצער, וואס פארמאגט א געפיהל פון פאראנטווארטליכקייט זאגען מיט א ריין געוויסען, אז די יודישע ספארט-בעוועגונג האט היינט א זין און צו שטרעבט י צו א געוויסען ציל, צו דעם ציל, וועלכען די פיאנערען פון דער בעוועגונג האבען זיך געשטעלט מיט 20 יאהר צוריק?

בשום אופן נישט.

מיר ווייסען, אז פיל פון די היינטיגע „מעצענערס" אין דער ספארט-בעוועגונג וועלען ציהען מיט די פלייצעס און וועלען נישט וועלען פערשטעהן וועגען וואס אונז האנדעלט זיך, דעריבער ווילען מיר זאגען אלץ קלאהר און אפען. מיר האבען פערלוירען יעדע אידעע, ווייל מיר האבען אויפגעהערט צו זיין א מאסען-בעוועגונג, דערפאר וואס אונזערע פעראיינען האבען אנגעהויבען צו פונקציאנירען און עקזיסטירען נאר פאר איינצעלנע ספארטלער, פאר וועלכע די נאטור איז נישט געווען קארג און זיי בעלוינט מיט טאלאנט אויף דעם געביט. אונזערע פעראיינען זענען געווארען אונטערנעהמער פון קלענערע און גרעסערע צירקוסען, וועלכע ווערען געהאלטען אין דרעסירט אויף ארויסטרעטונגען פאר א גרויס פובליקום.

בעזונדערס איז דאס געזאגט געווארען אין דעם פוסבאל-ספארט, וואו ס'איז פארהאן אנ'אמת'ע בערזע, וואו ס'ווערען געקויפט און פערקויפט שפילער און ביי אזעלכע טראנזאקציעס נעהמט געלד נישט נאר דער שפילער אליין, נאר אויך דער פעראיין, וואס פערקויפט דעם שפילער. דער פוסבאל-פערבאנד האט זיך שוין אזוי איינגעארדענט, אז דער פוסבאל-שפילער ווערט דאס אייגענטום פון פעראיין. וואלט דאס נישט שלעכט געווען, ווען די פעראיינען און די אנפיהרונגען זאלען זיין געוויסענהאפט, איז עס אבער נישט אזוי, האנדעלט מען טאקע מיט די שפילער ווי מיט וואלוטע אויף דער שווארצער בערזע. דער שפילער אליין ווייסט זיין ווערט און ער ווערט און איז איינגאנצען דעמאראליזירט. ער רייסט זיך אפ פון זיין ארבייט, ער ווערט א פראפעסיאנאל, ער שפילט דערפאר, ווייל ער בעקומט געלד און איהם איז דעריבער נישט קיין אונטערשיד, וואו ער שפילט. די הויפטזאך איז, אז ער זאל בעקומען וואס מעהר געהאלט און וואס א גרעסערע פרעמיע פאר יעדען דערגרייכטען גאל.

האט דאך שוין מעהר ווי איינמאל געטראפען און ס'וועט נאך געוויס גאנץ אפט טרעפען אז שפילער, וואס האבען היינט געשפילט אין בלוי-ווייסע העמדלעך, האבען פערטיידיגט דעם „נאציאנאלען שטאלץ" אין א יודישען קלוב, האבען מארגען געשפילט אין א פוילישען קלוב און פערטיידיגט די אמאראנט-ווייסע פארבען געגען זיין נעכטיגען נאציאנאלען שטאלץ און דאס נאר דערפאר ווייל ער האט בעקומען מעהר געלד.

האט דאך שוין געטראפען, אז עמיצער וואס האט פערטיידיגט דעם פראלעטארישען ספארט געגען דעם בורזשואזען, האט מארגען פונקט פערקעהרט געטון, נישט צוליב דעם וואס ער האט געביטען זיינע איבערצייגונגען, נאר דערפאר, וואס ער האט זיך „פערדינגען" אנ'אנדער קלוב און זיין געכטיגער פעראיין האט בעקומען „אפטרעט-געלד" פאר איהם.

דאס ערגסטע איז, אז וועגען אלץ וואס מיר שרייבען דא ווייסען שוין אלע און דאס זענען נישט מחדר קיין סענסאציעס און רעוועלאציעס. דאס זענען שוין פשוטע זאכען, וואס דער יונגער דור מיינט, אז ס'מוז אזוי זיין, ווייל עס איז נישט געשטאנען ביי אונזער אנהויב און ווייס נישט וויפיל אידעאליזם, וויפיל מסירת נפש ס'איז אריינגעלעגט געווארען ביים גרינדען אונזערע פעראיינען.

די אלע זאכען און וועגען וועלכע מיר האבען געשריבען פערגיפטען אלץ ארום און אפילו דאס קלענסטע פראווינץ-שטעדטעל איז שוין דערמיט אנגעשטעקט. וויפיל פעראיינען אין דער פראווינץ וואס פערמאגען נאר א פוסבאל-דרוזשינע קאנען דערציילען וועגען אזעלכע מעשים פון זייער פראקטיק און די דאזיגע פראקטיק שטויסט פון אונז אפ די אלע עלעמענטען אין דער יודישער געזעלשאפט, אויף וועלכע מיר האבען זיך גערעכענט צו שטיצען און צו געוואונען פאר אונזער בעוועגונג.

אונזער רוף איז דעריבער צוריק צו דער אידעע. פערשטעהט זיך, אז מיר האבען נאך נישט אויסגעשעפט דעם גאנצען פראבלעם, מיר וועלען זיך נאך צו איהם צוריקקעהרען אין קומענדיגען ארטיקעל.

S.

טורן-קאמף בערלין—האמבורג—לייפציג

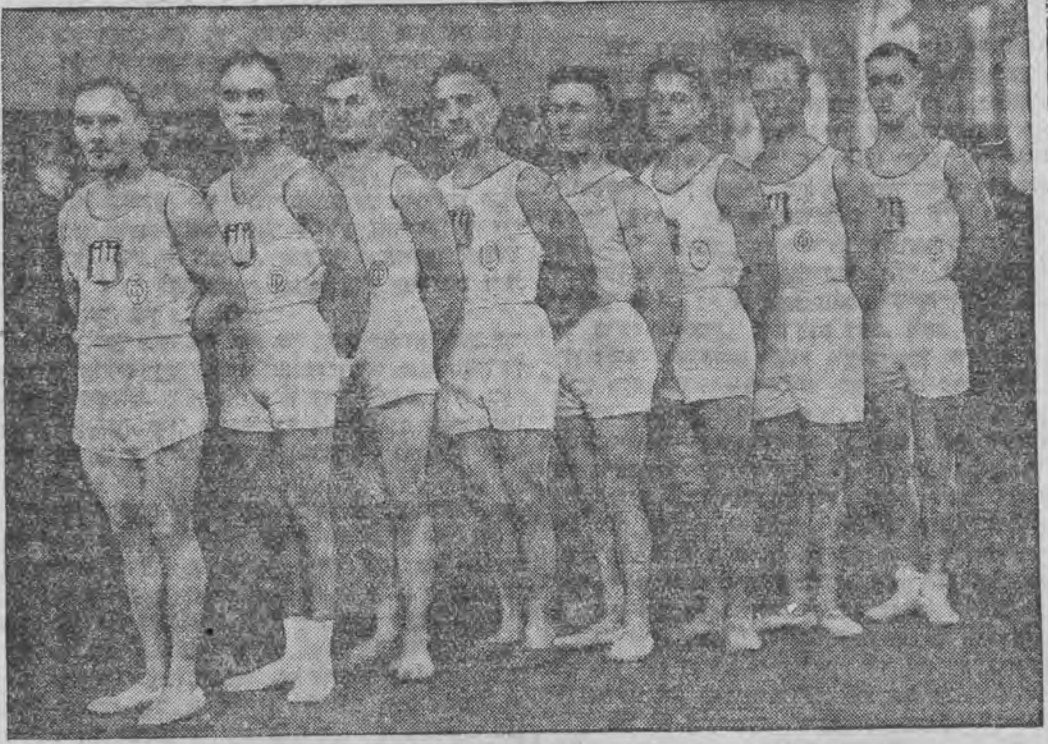

געזיגט האט די האמבורגער טורן-מאנשאפט

דייטשע זיגער אין טורנען אויף מכשירים

קראקאוויא — מייסטער פון דער ליגע

די נעכטיגע ליגע-מעטשען האבען געבראכט די ענטשיידונג

די נעכטיגע ליגע-מעטשען אין לאנד האבען געבראכט פאלגענדע רעזולטאטען:

טשארני — ווארשאוויאנקא 1:0 (1:0)

דער מעטש איז געשפילט געווארען ביי א טעמפעראטור פון 8 גראד פראסט, ביי דער אנוועזענהייט פון 2 טויזענד פערזאן. דאס שפילען איז געווען לעבעדיג און אינטערעסאנט און איז געשטאנען אונטערן צייכען פון טשארני'ס איבערמאכט. ריכטער ה' רוטקאווסקי.

פאלאניא — 22 פולק 2:2 (0:1)

אויף דער דאזיגער מעטש איז געווען א זעהר עמאציאנעלער. ביידע מאנשאפטען האבען געשפילט זעהר אמביציעז און די סיטואציע האט זיך פסדר געענדערט לטובת איין אדער אנדער צד.

אין דער ערשטער העלפט איז דאס איינציגע טויער פאר פאלאניא געפאלען פון פאוורעקס א שאס. ריכטער ה' לוסטגארטען.

קראקאוויא — לעגיא 2:0 (1:0)

קראקאוויא האט געשפילט זעהר אמביציעז און האט געהאט פיל מעהר פון שפילען, שוין אין דער ערשטער העלפט, נאך א רייהע געפעהרליכע אנגריפען, האט קובינסקי דערגרייכט די פיהרונג. לעגיא האט דעמאנסטרירט א כאאטיש שפילען, פארן געגנערס טויער האט זיך דער אנגריף פון לעגיא זיך אינגאנצען פערלוירען. אויך אין דער צווייטער העלפט איז קראקאוויא געווען די בעסטע מאנשאפט. צושויער זענען געווען 4000. ריכטער — ווארדעשקעוויטש.

נאך די נעכטיגע ליגע-שפילען האט קראקאוויא דערגרייכט די פוילישע מייסטערשאפט, בעזיצענדיג 29 פונקטען מיט א טויער-פערהעלטעניש פון 55:30. וואס שייך דעם ארויספאלען פון דער ליגע, איז עס אבהענגיג פון דעם מעטש צווישען פאלאניא און ווימלא, וואס וועט פארקומען די קומענדיגע וואך.

פאדגוזשע געהט אריין אין דער ליגע

פאדגוזשע — לעגיא 4:2 (2:1)

דער דריטער מעטש צווישען פאדגוזשע (קראקא) און לעגיא (פויזען), וואס איז פארגעקומען אויף א נייטראלען ארט אין טשענסטאכאוו, אין דער אנוועזענהייט פון א פארשטעהער פון פ.ז.פ.נ., האט געבראכט א זיג פון דער קראקאווער „פאדגוזשע", אזוי ארום איז „פאדגוזשע" אריין אין דער ליגע און קראקא האט צוגעשטעלט דעם פערטען ליגע-קלוב.

פוסבאל-מייסטערשאפט פון די ארבייטער-קלובען

ווידזעוו — זאגלעמביע 3:2 (2:1)

נעכטען איז אויפ'ן פלאץ פון ווידזעוו פארגעקומען דער צווייטער רעוואנזש-מעטש צווישען ווידזעוו און זאגלעמביע וועגען דער מייסטערשאפט פון ארבייטער-קלובען אין פוילען. דער קאמף איז געווען זעהר עמאציאנעל און אינטערעסאנט. די לאדזער מאנשאפט האט געהאט די איבערמאכט די גאנצע צייט פון שפילען און האט פערדינט אויף נאך א גרעסערען נצחון. די ערשטע 2 טויערען האבען דערגרייכט באנטשיק און אופטאס. די געסט האבען דערגרייכט דאס טויער דורך קאפושטשיק'ן. דאס דריטע טויער פאר ווידזעוו — אופטאס. ריכטער — ה' אטא.

מכבי — קרושענדער 2:2 (1:0)

דער מעטש איז געפיהרט געווארען אלס פריינד-שאפטס-שפיל אין פאביאניץ. ביידע מאנשאפטען זענען ארויסגעטרעטען מיט אפגעשוואכטע צוזאמענשטעלען, זיי האבען אבער ארויסגעוויזען זעהר פיל אפפערווילליגקייט. פאר „מכבי" האבען די טויערען דערגרייכט ליבראך און דרעסלער. פאר קרושענדער — לישקאווסקי. אין דער לאדזער מאנשאפט האבען זיך אויסגעצייכנט באסין און דרעסלער.

טור (פאביאניץ) — שטערן 5:2 (2:2)

אין צוזאמענהאנג וועגען דער מייסטערשאפט פון „צווייטע-קלאס, האט די פאביאניצער „טור" באזיגט דעם לאדזער „שטערן". צוליב דעם, וואס טור (פאב.) און הורהאגאן האבען איצט א גלייך צאהל פונקטען, וועט די ענטשיידונג וועגען אריינטרעטען אין „בע"-קלאס פאלען ביי א דריטען צוזאמענטרעף פון ביידע מאנשאפטען אויף א נייטראלען גרונט.

אדאלף שען

האט געזיגט אין די בערלינער זעקס-טאגיגע ציקליסטען-וועט-לויף

פוסבאל-מעטשען אין שלעזיען

נאפשור — שלעזיען 2:1

1 פ. ס. סלאוויא 3:1

קאטאוויץ — א.ק.ס. 6:0

באקס-פערמעסטונגען פון זיעדנאטשאנע

נעכטען זענען אין לאקאל פון „זיעדנאטשאנע" פארגעקומען די טורניר-קלובישע באקס-פערמעסטונגען, בעת וועלכע ס'זענען פארגעקומען 2 עלימינאציע-קאמפען פאר'ן בעטשטשטעלען די רעפרעזענטאנץ אויפ'ן מעטש לאדז—שטאקהאלם. אין די עלימינאציע-קאמפען האט פאוולאק (י.ק.פ.) געזיגט אויף פונקטען קושעטשאק'ן (זיעדנאטשאנע) און קלימטשאק (ל.ק.ס.) — באנאשאק'ן (י.ק.פ.).

גראטשיק האט דאן בעזיגט ברומ'ן, קושיוואנסקי האט רעמיזירט מיט מיכאלסקין, קיעווסקי האט בעזיגט גאלעמביאווסקי, יאנאשעק האט בעזיגט וואזשניקעוויטשען, ניקאנאראוו האט רעמיזירט מיט זשעליגסקין.

די אפיציעלע רעפרעזענטאנץ פון לאדז וועט ערשט היינט פעסטגעשטעלט ווערען.

פרעזידענט פון דייטש. פוסבאל-פערבאנד פעליקס לינערמאן

ספארט-שפילען

אין קוישבאל פאר מענער האט ה.ק.ס. דערגרייכט די מייסטערשאפט פון „בע"-קלאס און אוועקסירט אין „א"-קלאס.

אויסערגעוועהנליכע אלגעמיינע פערזאמלונג פון דער פוסבאל-ליגע

נעכטען איז אין ווארשא פארגעקומען אן אויסערגעוועהנליכע אלגעמיינע פערזאמלונג פון דער ליגע. די דאזיגע פערזאמלונג איז, צוליב די סענסאציאנעלע פארשלאגען, וואס זענען דארט אריינגעטראגען געווארען, ערווארט געווארען מיט גרעסטען אינטערעס דורך אלע ספארטלער.

ס'איז בעשלאסען געווארען נישט אנצונעמען קיין שום בעשלוס וועגען ענדערען דעם סיסטעם פון די ליגע-שפילען, נאר אדורכפירען א דיסקוסיע וועגען די ווערטאגע פון דעם פוילישען פוסבאל-ספארט. נאך א לאנגער דיסקוסיע איז ארויסגעקומען געווארען די מיינונג, אז ס'דארפען אנגענומען ווערען אלע פארשלאגע וועגען אפהאלטען דאס ארויספאלען און אריינגעהן אין דער ליגע. ס'איז אבער אינגעזעהן געווארען דער פארשלאג פון אינזש. דאלעזשטאק, אז ס'מוזען געמאכט ווערען רעפארמען אין די ליגע-שפילען דורך צעטיילען די ליגע אויף [...] צוקאאפטירען נאך נייע קלובען, ארער פערקלענערען די צאהל קלובען ביז 10.

אונמענשליכע אכזריות'דיגע פאליצײ-אינקוויזיציע אין בוקאווינע

ווידער צוויי יודישע קרבנות גרויזאם פערפייניגט. — בלוט-גליווערענדע סצענעס אין דער פאליטישער פאליצײ אין טשערנאוויץ. — וואס האט ערקלערט דער טשערנאוויצער גענעראל-פראקוראר.

טשערנאוויץ. (יט"א) לעצטענס איז די יודישע עפענטליכקייט אין בוקאווינע ווידער אלארמירט געווארען וועגען אנ'אונגעהויער גרויזאמען פאל פון פערפייניגען דורך דער פאליטישער פאליצײ צוויי יוגענדליכע, וועלכע זענען צוליב א פאלשען בלבול ארעסטירט געווארען אינטער דער בעשולדיגונג פון פיהרען א קאמוניסטישע טעטיגקייט. די פערפייניגטע זענען יודישע שילער, א געוויסער פעלדמאן און א מיידעל. די טשערנאוויצער פרעסע בעשרייבט אויף פאלגענדען אופן די אינקוויזיציע-עגויים פון די צוויי שילער:

תיכף נאכ'ן ברענגען ביידע ארעסטירטע אין דער פאליצײ האט מען זיי קורם-כל מיט שפיצרוטען געשלאגען אין פנים. באלד דערנאך האט מען זיי ביידע געבונדען מיט די הענד צו די איינגעבויגענע קניה. צווישען די הענד האט מען זיי ארייגעטון לאנגע שטעקענס און די אזוי ארום אויפגעראלטע קערפערס גענומען קיילערן איבער דער פאדלאגע מיט די קעפ אראפ. דערביי האט מען ביי יעדעס מאל איבערדרעהען זיך פון די קערפערס אין די נאקעטע פוס-זוילען געשמיסען מיט שפיצרוטען און געשטאכען מיט נאדלען. די אינקוויזיטארישע פראצעדור האט געדויערט עטליכע שעה ביז די פיס פון די אונגליקליכע און זייערע קעפ זענען געווארען שטארק צובלוטיגט. ערשט דעמאלט האט מען זיי בעפרייט פון די שטריק און זיך גענומען צו אנ'אנדער טייוולשען מיטעל, וואס איז בעשטאנען אין פאלגענדען: צווישען אלע פינגער פון די הענד האט מען זיי אריינגעשטעלט אייזערנע שטענגלעך און דאן שטייף צוזאמענגעבונדען די הענד לענג אויס די פינגער מיט הארטע שטריק. אויך אין דעם צושטאנד האט מען די שוין בעוואוסטלאזע קינדער געהאלטען עטליכע שעה.

די טשערנאוויצער פרעסע גיט צו, אז דאס זענען נאך נישט אלע מיטלען, מיט וועלכע מען האט געפייניגט די אונגליקליכע. די פייניגונגען זענען פארגעקומען נאך מיט עטליכע וואכען צוריק, די עפענטליכקייט האט זיך וועגען זיי דערוואוסט דורך א צופאל. דאס פערפייניגטע מיידעל האט אין תפיסה, וואו ביידע געפינען זיך איצט, איבערגעגעבען נאך פיל שוידערליכערע פרטים, וועלכע מען קען אבער, צוליב טעמים פון אנשטענדיגקייט, נישט איבערגעבען אין דרוק.

די אינקוויזיטארישט סצענעס און אויספארשונגס-ארעסט האבען געדויערט גאנצע 12 טעג. ווען מען האט די אונגליקליכע געבראכט אין תפיסה און באלד דערנאך פון דארט אין תפיסה-שפיטאל, איז זייער מצב געווען אזא, אז זיי האבען נישט געקענט נישט זיצען, נישט שטעהען און נישט ליגען. זייערע יסורים נאך איצט, שוין איניגע וואכען נאך די פייניגונגען, זענען אוגבעשרייבליך.

טשערנאוויץ. (יט"א) די דעפוטאטען ד"ר מאיר עבנער און פראפ. ד"ר באטשינסקי (א קריסט) האבען אינטערווענירט ביים טשערנאוויצער גענעראל-פראקוראר אלעקסאנדרו וועגען די לעצטע אינקוויזיטארישע מעשים פון דער טשערנאוויצער פאליטישער פאליצײ, דורך וועלכער עס זענען אזוי אונברחמנות'דיג פערפייניגט געווארען צוויי יוגענדליכע, כדי ארויסצופרעסען פון זיי ערקלערונגען לויט'ן וואונש פון דער פאליצײ. די דעפוטאטען ד"ר עבנער און פראפ. באטשינסקי האבען געפאדערט פון גענעראל-פראקוראר א אונטערזוכונג.

פראקוראר אלעקסאנדרו האט ערקלערט, אז ער איז נישט פעראינטערעסירט צו דעקען די מעשים פון דער פאליצײ. פונקט ווי אין ברוינשטיין-פאל וועט ער אויך איצט פעראורדנען א גענויע אויספארשונג און די שולדיגע אין בעהאנדלען די ארעסטירטע אויף אנ'אונמענשליכען אופן הען צו געריכטליכער פעראנטווארטליכקייט. פראקוראר אלעקסאנדרו האט צוגעזאגט תיכף דורכפיהרען א מעדיציניש-געריכטליכע אויספארשונג. לויט'ן וואונש פון די אינטערווענירענדע דעפוטאטען זאלען די צוויי יוגענדליכע פראטאקאלאריש פערהערט ווערן אין דער געגענווארט פון עדות.

אין קעניגרייך פון אייביגען אייז און נאכט

ווי אזוי לעבט די פוילישע פאליאר-עקספעדיציע

דעם 10-טען יולי הײ־יאהר איז פון האפען גדיניע אבגעגאנגען די שיף „יאלאיא" מיט דער פוילישער וויסענשאפטליכער פאליאר-עקספעדיציע צו דער בער־ען־אינזעל. די שיף „יאלאיא" האט זיי צוגעפיהרט ביז צום האפען נארוויס און פון דארט זענען זיי מיט א נארוועגישען דאמפער אוועק צו די פאליאר־געגענדען. איצט געפינען זיך שוין די פוילישע געלעהרטע אויף דער בערען־אינזעל, וואו עס האט זיי ארומגענומען א פינסטערע נאכט, וואס וועט דויערען אהן אויפהער זעקס חדשים. די גאנצע לאנדשאפט האט דארט איין קאליר, דאס איז דער ווייסער שניי, וואס פאלט דארט אהן אויפהער. דאס שרעקליכסטע אבער איז פאר די איינזאמע געלעהרטע — די טויטע שטילקייט, וואס הערשט דארט. זיי זענען דארט פולשטענדיג אבגעשניטען פון דער וועלט און ערשט אין צוויי יאהר ארום וועט צו זיי ווידער קומען א שיף, מיט וועלכער די מעטעאראן פון דער וויסענשאפט וועלען קענען פאהרען צוריק אהיים.

די פאליאר-נאכט וואס דויערט אהן איבערייס זעקס חדשים ווירקט זעהר שלעכט אויפ'ן געזונד פון מענש. מען פאלט אוועק אויף פערשידענע קראנקהייטען. מען פערלירט דעם אפעטיט, די לופט ווערן בלאס, דער פולס שלאגט נישט גלייך. די וואונדען היילען זיך שלעכט. פון אנהויב גלוסט זיך אהן אויפהער שלאפען, דערנאך קומען די שלאפלאזע נעכט, מען פיהלט זיך שווער, דער ווילען ווערט איגגאנצען אפגעשוואכט און די אפאטיע דערגרייכט אזוי ווייט, אז עס ווערט פשוט שווער צו מאכען די קלענסטע פיזישע אנשטרענגונג. דאס פעהלען פון דער זון הערפיהרט דערצו, אז סיי דער גוף סיי דער גייסט ווערען קראנק.

ביי אזעלכע בעדינגונגען האט זיך א היפשע ענטוזיאסטען פון דער וויסענשאפט אונטערנומען צו פערברענגען אין יענער קאלטער איינזאמקייט גאנצע צוויי יאהר, כדי דארט צו מאכען זייערע פארשונגען און אזוי ארום אפשר ארויסרייסען נאך א געהיימניש פון דער נאטור.

אינגאנצען אבגעריסען פון דער וועלט פערזאמלען זיך דארטען די דאזיגע שטילע העלדען איין מאל אין דער וואך ביי זייער ראדיא-אפאראט און מיט אגסט וואַרטען זיי מסתמא, ווען עס וועט זיך ענדלעך דערהערען דאס קול, וואס איז ספעציעל פאר זיי בעשטימט. ראדיא איז די איינציגע זאך, וואס פעראייניגט די דאזיגע פרייוויליגע פערשיקטע מיט דער ארומיגער וועלט.

די גרויסע ראשינער ראדיא-סטאנציע וועט ידערען צו זיי יעדען שבת 23.30 א זייגער. אויף די כוואליעס פון עטער וועלען לויפען צו זיי הארציגע און ווארעמע גרוסען פון זייערע נאהענטסטע — פרוי, קינד און עלטערן, ווי אויך פאמילישע אנווייזונגען און עצות. עס איז זיך לייכט פארצושטעלען די פרייד, מיט וועלכער די דאזיגע פערוואלטע, איינזאמע פארשער, וועלען אויפנעהמען יעדע ידיעה פון זייער אזוי ווייטער היים.

דאס קול פון ראשין וועט די העלדען פון דער בערען־אינזעל פערליכטען, אז זיי זענען נישט איינזאם.

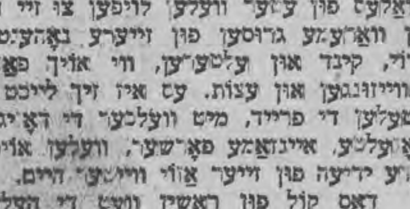

היינט און פאלג. טעג!

די עקזאטיש-שעהנע SYLWIA

די וואונדער-שעהנע SYDNEY

העלדין פון פילם „גרויסשטעטישע נאסען" ענטציקט און איבערראשט מיט איהר שעהן שפיל אין מייסטערווערק א. נ.

גיהנום פון א פרוי

אין די איבריגע ראלען:

GENE RAYMOND און WYNNE GIBSON

אויסער'ן פראגראם: קלאנג-צוגאבע און אקטועליטעטען פון לאנד.

אנהויב אין געוועהנל. טעג 4.30 נאכמ., שבת און זונטאג 12.30 ביי־טאג.

הנחה-בילעטן גילטיג אהן בעגרענצונגען.

דער זאל איז בעהייצט.

ווי אזוי לעבען די יודען אין פינלאנד

(פון א רייזע)

פון י. ליכטענשטיין

פינלאנד איז אין שטח גרעסער פון פראנקרייך און איז א לאנד פון טויזענד וואסער און לויטער פעלזען, די בעפעלקערונג בעשטייט אבער נישט מעהר פון אן ערך 4 מיליאן נפשות.

יודען זענען פערהאנען אין פינלאנד נישט מעהר ווי 420 פאמיליעס — בערך 1800 נפשות, 220 יודישע פאמיליעס לעבען אין דער פינלענדישער הויפטשטאט העלזינגפארס, 60 אין דער גרויסער פראווינץ וויבארג, 40 אין אבא און צו איינצעלנע פאמיליעס אין די שטעט: טאמעפארס, וואזא א.א.וו.

דער ווירטשאפטליכער קריזיס לאזט זיך אויך שוין פיהלען אין דאזיגען רוהיגען לאנד, פונדעסטוועגען איז דאס עקאנאמישע לעבען פון די פינישע יודען זעהר צופרידענשטעלענדיג. ווען א פרעמדער קומט אין העלזינגפארס מיינט ער, אז דא וואוינט נישט קיין איינציגער יוד, קומט מען אבער אין די צוויי האנדעלס-גאסען ראפעסקי און העניסקי, מיינט מען ווערט אז די גאנצע שטאט איז א יודישע... כמעט אלע געשעפטען און די גאסען געהערען צו יודען, און עס ווימעלט יודיש לעבען ווי למשל די באלעוקעס אין ווארשא...

כמעט אלע יודען בעשעפטיגען זיך מיט איין בראנזשע — קאנפעקציע, מען ארבייט און מען האנדעלט מיט'ן דאזיגען ארטיקעל אדער מיט שמאטעס, צוזאמען צו קאנפעקציע.

דער גרעסטער טייל פון די פינישע געבוירענע יודען זענען אייניקלעך פון קאנטאניסטען, אלע זענען זיי אבער יודען מיט ווארימע הערצער און פערשטענדיש פאר אלע יודישע פאלקס-ענינים.

אויסער געשעפטליכע פליאטקעס לעבען זיך כמעט אלע פינישע יודען ווי איין משפחה. אויף א שמחהלע, אדער חלילה, ביי אן אומגליק טרעפט מען זיך מיט'ן גאנצען יודישען ישוב פון העלזינגפארס.

די יודען אין פינלאנד טיילען זיך אין 3 געמיינדעס: העלזינגפארס, וויבארג און אבא. די יודען, וועלכע וואוינען אין קלענערע פראווינצען געהערען אלס מיטגלידער צו איינע פון די דאזיגע דריי געמיינדעס.

דער גרעסטער טייל פון די פינישע יודען זענען נישט שלעכט סיטואירט.

די דריי אפיציעלע געמיינדעס זענען גלענצענדיג איינגעארדנעט אין שיינע אייגענע היימען, יעדע פון זיי האט אן אייגענעם קאפיטאל פון עטליכע מיליאנען פראנקען לויט דער פראנצויזישער וואלוטע.

ביים אנגאזשירען אין העלזינגפארס א ראבינער האט די קהלה איינגעטראגען אין באנק א סומע פון בערך א מיליאן פראנק און פון פראצענט צאהלט די באנק יעדען חודש דעם ראבינער זיין געהאלט. די קהלה האט דאס געטון צוליב צוויי טעמים:

ערשטענס, האבען די העלזינגפארסער יודען דורך דעם אראפגעווארפען אן עול פונ'ם קאפ. צווייטענס, האט זי זיך דורך דעם בעוואָרענט, אז דער אונטערוואקסענדיגער עוועטועל אסימילירטער דור זאל זיין געצוואונגען צו האלטען א ראבינער, ווייל דאס געלט טאר געזעצליך אויף אנ'אנדער צוועק נישט פערוועדעט ווערען.

העלזינגפארסער קהלה פערמאגט אויך א יודישע שול מיט פולער רעגירונגס-רעכט, וועלכע ווערט אויך סובסידירט פון דער רעגירונג. אין דער שול לערנען אלע יודישע קינדער פון שטאט, סיי רייכע סיי ארעמע, די שול איז געשלאסען שבת, חוץ דעם איז אויך פערהאן א בעזונדערע פרעבעל-שול פאר די יודישע קינדער, א גרויסער ספארט-זאל א. ד. גל.

די צווייהונדערט און צוואנציג פאמיליעס אין העלזינגפארס פערמאגען אויך א שיין ביסעל פעראיינען, ווי: גמילת־חסדים, הכנסת־כלה, הכנסת־אורחים, ביקור־חולים, חברה־קדישא, תומכי־עניים, פרויען־פעראיין, א געזאנג-פעראיין, א ספארט-קלוב „שטערן" א. א. וו.

„התחיה" פיהרט א ווירטיגע קולטורעלע טעטיגקייט, זי האלט אפ א גרויסען טייל פון דער יודישער יוגענט פון אסימילאציע. די אלע אינסטיטוציעס ווערען סובסידירט פון דער קהלה. און זיי געפינען זיך אויך אין לאקאלען, וועלכע געהערען צו דער קהלה.

דער איצטיגער העלזינגפארסער ראש־הקהל ד״ר פארגאמענט איז אויפגעצויגען געווארען ווייט פון א יודישען קיבוץ פינדעסטוועגען איז ער א קענער פון דער מאדערנער יודישער ליטעראטור און ווייסענשאפט און ארבייט מיט'ן גרעסטען מסירות־נפש פאר דער קולטורעלער אנטוויקלונג פון דער יודישער יוגענט.

דער געוועזענער קהלה־פרעזעס ה' מ. סקורניק האט ערשט לעצטענס געשאנקען א נדבהלע פון 33 מיליאן מארק לטובת א מושב־זקנים, באר אזוי ווי עס זענען נישטא דערווייל קיין בעדערפטיגע זקנים, האט ער מיטץ הסכם פון דער קהלה פערוואלטונג אויסגעפויט פאר'ן געלד א מאדערנע האנדעלס-האלע ספעציעל פאר יודען, א געוועלב אין דער האלע בעקומט אבער דער יוד, וועלכער פערפליכטעט זיך שריפטליך צו האלטען געשלאסען שבת זיין געשעפט...

אנ'אינטערעסאנטער עקזעמפלאר, וואס איז ווערט דערמאנט צו ווערען, איז די פרוי פונ'ם וויבארגער ראש־הקהל ד״ר יאקובזאן, פרוי יאקובזאן, א זעהר אינטעליגענטע פרוי, איז א געוועזענע קריסטין, וועלכע האט זיך מגייר געווען, איצט איז זי זיכער די טעטיגסטע שומרת פאר ארץ־ישראל. איהרע קינדער דערציהט זי אין א יודישען גייסט און רעדט מיט זיי אפילו א סך העברעאיש.

אינטערעסאנט איז אויך דאס יודישע געמיינדע־לעבען אין אבא, זי פערמאגט א שול, מיט וועלכער אפילו גרויסע יודישע געמיינדעס וואלטען זיך נישט געהאט צו שעמען.

א זעלטענער טיפ איז דער אבאער ראש־הקהל ה' קוזיק. ער איז אזוי פאפולער אין אבא, אז עס איז גענוג צו דערמאנען אפילו וועלכען עס איז פאליציאנט דעם נאמען קוזיק — וועט ער גלייך אנווייזען זיין אדרעס... זיין הויז איז ווי א קהלשער האטעל. אזוי ווי אין אבא איז נישטא קיין יודישער רעסטאראן איז ה' קוזיקס הויז אנ'אומזיסטער רעסטאראן פאר יעדען יודען.

בכלל זענען אלע פינישע יודען אויסערגעוועהנליך גאסטפריינדליך.

א גרעסערער צופלוס פון מזרח־יודען וואלט געקאנט אויסמיידען די שטילע מגפה פון דער יוגענט־אסימילאציע און געמישטע חתונות, וואס נעמט ארום די יודען אין פינלאנד און דראהט זיי מיט שווערע פאלגען פון נאציאנאלער אסימילאציע.

בארג-רוטש אין שווייצער קאנטאן גלארוס

די ארומיגע דערפער מוזן עוואקוירט ווערן

פאַרוואס האט לואיס פרענטש דעמיסיאָנירט?

די דימיסיע איז אנגענומען געווארען דעם 3־טען ה. ח. — חלוקי־דעות צווישען מר. פרענטש און דעם הויך־קאמיסאר סער אַרטור וואוקאפ. — וועלכע שטעלונג האט פרענטש פערנומען אין דער ארץ - ישראל - רעגירונג? — די אפיציעלע טעמים פון פרענטש'ס דעמיסיע. — ווענינ באַרענלאָזע אַראַבער און קיין געלד אויף א הלוואה איז נישטא.

ירושלים (יט״א) די רעזיגנאַציע פון סער לואיס פרענטש פון אַמט אַלס דירעקטאָר פון ענט־וויקלונגס־פלאַן דעפּאַרטאַמענט ביי דער א״י־רעגי־רונג איז, ווי יט״א האָט שוין טעלעגראַפיש מיטגע־טיילט, אָנגענומען געוואָרען.

מר. פרענטש האָט זיך אָנגעגעבען אין דימיסיע מיט אַ קורצער צייט צוריק און זי איז בעשטעטיגט געוואָרען דעם 3־טען ה. ח. די רעזיגנאַציע פון ה׳ פרענטש זאָל שטעהען אין צוזאַמענהאַנג מיט אייניגע מאָדיפיקאַציעס, וואָס דער הויך־קאָמיסאַר גענעראַל סער אַרטור וואוקאָפּ האָט געמאַכט אין דעם ענט־וויקלונגס־פּלאַן, וועלכען מר. פרענטש האָט פאָרגע־שלאָגען אין זיינע בעריכטען.

די מיינונגס־פערשידענהייטען צווישען מר. פרענטש און סער אַרטור וואוקאָפּ זאָלען האָבען ענט־שטאַנען בעת דעם לעצטען בעזוך פון הויך־קאָמי־סאַר אין לאָנדאָן ווייל ער איז אָפּגעפאָהרען קיין זשענעווע צו בעטייליגען זיך דאָרט אין דער סעסיע פון דער מאַנדאַט־קאָמיסיע פון פעלקער־בונד. אין לאָנדאָן זאָל אויך סער אַרטור וואוקאָפּ האָבען אויסגעדריקט זיין אומאיינפערשטענדיגקייט מיט אייניגע פון מר. פרענטש'ס פאָרשלאָגען.

ווי עס הייסט, זאָל נאָך געוויסע חלוקי־דעות צווישען הויך־קאָמיסאַר און מר. פרענטש האָבען בעשטאַנען מיט אַ צייט צוריק, נאָך איידער מר. פרענטש האָט אויסגעאַרבייטעט זיינע בעריכטען, דער־מאָלט זאָל סער אַרטור וואוקאָפּ האָבען פאָרגעשלאָ־גען דעם מר. פרענטש צו מאַכען געוויסע שנויים אין זיינע עמפעהלונגען, וועלכע מר. פרענטש האָט ווירקליך געמאַכט.

לויט דעם נאָמינאַציע־אַקט פון מר. פרענטש איז ער געווען „אונטערגעאָרדנעט דעם הויך־קאָמי־סאַר, אָבער נישט אָבהענגיג פון די עקזיסטירענדע רעגירונגס־דעפּאַרטאַמענטען אין א״י און פּראָנצ׳, וואָס זענען נוגע דעם איהם אָנפערטרויטען ענטוויק־לונגס־רעסאָרט״.

מר. פרענטש איז אויך געווען אַ מיטגליד פון דעם רעגירונגס־אויספיהר־ראַט אין א״י, צו וועל־כען עס האָבען פריהער געהערט דער הויך־קאָמיסאַר און די דריי הויפּט־בעאַמטע, דער גענעראַל־סעקרע־טאַר, גענעראַל־פּראָקוראָר און שאַצמייסטער. מר. פרענטש איז אַזוי אַרום געוואָרען דער פינפטער מיטגליד פון הער, אַזוי צו זאָגען, יונגערער רעגי־רונג פון א״י. אַלס מיטגליד פון דעם ראַט איז מר. פרענטש נאָמינירט געוואָרען אין אָקטאָבער 1931 און עס זענען בשעת געווען קלאַגען, אַז ער וועט פערבלייבען בקביעות אין א״י אַלס דירעקטאָר פון לאַנדווירטשאַפטס־דעפּאַרטאַמענט אויפ'ן אָרט פון איצטיגען לייטער פון דעם רעסאָרט מר. סאָויער. די דאָזיגע קלאַגען זענען געווען גענוג עקשנות־דיגע, הגם דער קאָלאָניאַל־אַמט האָט זיי, אויף אַנ'אָנפראַגע פון דער יט״א אָפּגעלייקענט, ערקלע־רענדיג, אַז מר. פרענטש וועט פערלאָזען א״י נאָכ'ן פערענדיגען זיינע אויספאָרשונגס־אַרבייטען אין צו־זאַמענהאַנג מיט דעם ענטוויקלונגס־פלאַן פון א״י.

דער יודישער ישוב אין א״י האָט מיט צופרי־דענהייט אויפגענומען די רעזיגנאַציע פון מר. פרענטש.

לאָנדאָן (יט״א) אויף אַנ'אָנפראַגע פון דער יודישער טעלעגראַפען־אַגענטור האָט דער קאָלאָניאַל־אַמט אָפּיציעל אָנגעגעבען פאָלגענדע מאָטיווען פון מר. פרענטש'ס רעזיגנאַציע.

מר. פרענטש איז בערופען געוואָרען אויף זיין אַמט צו צוויי אויפגאַבען: ערשטענס, פאַר דער פראַגע פון בעזעצען די באָדען־לאָזע גרווירע אַראַ־בער, צווייטענס, פאַר דעם מאָרוס פון פערוועבדען די פּראָיעקטירטע א״י־הלוואה אין דער הויך פון צוויי און אַ האַלב מיליאָן פונט.

מר. פרענטש אַליין האָט אָבער איינגעפונען — שטעלט פעסט דער קאָלאָניאַל־אַמט אין זיין אָפיציעלער תשובה — אַז די צאָהל באָדענלאָז־גע־וואָרענע אַראַבער איז אַ זעהר קליינע, פון דער אַנדער זייט איז אין איצטיגען מאָמענט נישטא קיין געלד אויף דער פראיעקטירטער הלוואה. אַזוי אַרום האָט שוין נישט מר. פרענטש אויסצופיהרען קיין פליכטען, און דערפאַר האָט ער רעזיגנירט.

פון דער אַנדערער זייט דערוויסט זיך יט״א, אַז די יודישע אַגענץ, וועלכע האָט נאָך פאָריגען חודש געצאָהלט פאָרשטעלען דער רעגירונג איהרע בעמערקונגען צום פרענטש־בעריכט, האָט עס נאָך ביז איצט נישט געטאָן דערפאַר, ווייל דער הויך־קאָמיסאַר האָט פּראָלאָנגירט דעם טערמין פון צו־שטעלען איהם די געפאָדערטע בעמערקונגען ביז ער וועט זיך צוריקקעהרען קיין א״י פון זיין רייזע קיין זשענעווע.

דער דאָזיגער פאַקט ווערט אינטערפּרעטירט אין דעם זין, אַז די רעגירונג אַליין האַלט נישט דעם ענין פאַר קיין דרינגענדען און שרייבט נישט צו קיין תיכּפ'דיגע בעדייטונג די פאָרשלאָגען פון מר. פרענטש.

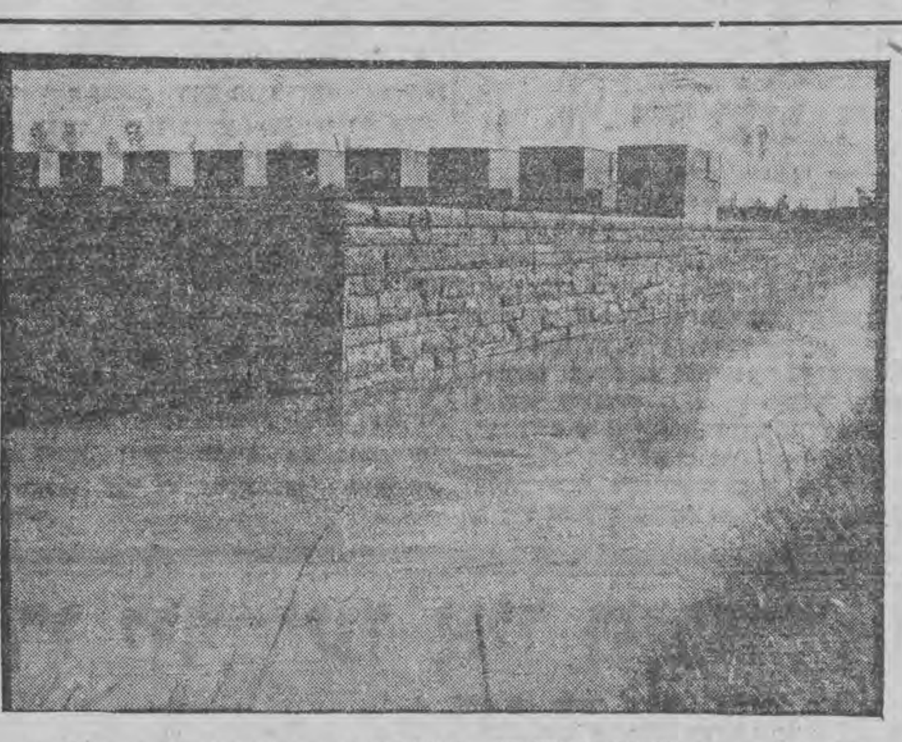

דענקמאָל פון די דייטשע סאָלדאַטען, וועלכע זענען אומגעקומען אין די שלאַכטען.

א'יודיש מיידעל
געפונען א געקוילעטע אין וואלד

אין „דאָס יודישע פאָלקסבלאַט״ פון קאָוונע לעזען מיר:

אין מערעטש, ביים ברעג שטעטעל, אויף אַליטער שאָסיי, איז אַנ'אַלט האַלב־איינגעפאַלענעם שטיבעל, וואוינט אַנ'אָרעמער קראַנקער יוד, מאָטעל ציצעלסקי. מאָטעל האָט אַ ווייב מיט זיבען קינ־דער. פאַר דער גרויסער שרפה, וואָס איז מיט יאָהרען צוריק פאָרגעקומען אין מערעטש, איז ער געווען אַ גאַנץ פערמעגליכער מענש. אַ בעלעבאָס פון אַ שעהן הויז. פון דער שרפה האָט ער גאָרנישט געראַטעוועט און איז געבליבען אַנ'אָרימאַן. צום אומגליק איז ער נאָך קראַנק געוואָרען אויף מאָ־גען־קאַטאַר און ליידט נאָך ביז'ן היינטיגען טאָג. זעהר פיל האָט זיך די אָרעמע משפחה געמאַטערט, אַ צייט זענען זיי געזעסען אָהן ברויט, אָבער קי־נער האָט פון זיי נישט געוואוסט, קיינעם האָבען זיי וועגען דעם נישט דערציילט.

דער גרויזאַמער קריזיס האָט אויך די אומגליק־ליכע משפחה נישט דורכגעלאָזען. די לעצטע צייט האָט זיך זיי געמאַכט אַרבייט אויפ'ן שאָסיי, און ביים פאָטער איז געווען אַ שמחה, וואָס ער האָט דערלעבט אויסצובאַקען ברויט פאַר זיין פאַמיליע. נאָר דער שיקזאַל האָט די „גרויסע שמחה״ פערביטען אויף טרויער, בלוט און טרערען, דער שוידערלי־כער טויט פון דער עלטסטער 23־יאָהריגער טאָכ־טער רבקה האָט פערלאָשען דעם לעצטען פונק האָפנונג ביי די אומגליקליכע עלטערען.

רבקה איז פון קליינווייז אויף געווען ווייט פון רוהיגען לעבען. צוליב דער קראַנקהייט פון פאָטער איז זי מיט איהרע צוויי יונגערע שוועסטער איינגעשפּאַנט געוואָרען צום וואָגען פון דער שווע־רער פרנסה. די דריי שוועסטער זענען געווען בער־קאַנט מיט זייער שעהנקייט און אָרענטליכקייט.

רבקה האָט איהר בעסטע צייט פון איהר קורצען לעבען פערבראַכט זומער־צייט אין די סע־דער. קיינער האָט נישט געוואוסט פון איהר לע־בען. זי האָט זיך שטיל געלעבט אָפּגעזונדערט פון דער וועלט, פון גאָט, פון חברים און חבר'טעס.

איהר פאָטער האָט בירושה געקראָגען אַנ'־אַלטע שטוב מיט אַ פלאַץ, ער האָט עס געוואָלט פערקויפען און איהר חתונה מאַכען. האָט אַנ'אַלטע יודינע פון 65 יאָהר, מאָטעל'ס מוהמע, דערצו נישט דערלאָזען, ווייל „זי האָט נישט געקראָגען קיין נדן פון פאָטער״.

אַ שווערען ביטערען לעבען האָט רבקה גער־האַט און, נישט פערזוכענדיג נאָך קיין גוטס, איז זי אויף אַ טראַגישען אופן געשטאָרבען.

דער קראַנקער פאָטער איז אַרויס העלפען דעם 17־יאָהריגען זוהן אויפ'ן שאָסיי. שוואַרצע ברויט מיט קאַווע האָט זי מיט שטאָלץ און מיט שמחה געטראָגען „פאַר'ן פּאַפּאַשאַ מיטאָג״, ווי זי האָט געזאָגט פאַר אַ שכנ'טע. זי האָט נעבען נישט געוואוסט, אַז דער טויט איז איהר נאָכגעגאַנגען, אַז די מערדער האָבען אויף איהר געלויערט ביים אַרויסגעהען פון שטוב. אַ הייליגע קינד איז זי געוועזען און האָט דעם מיטאָג געטראָגען אַ הייבשען מהלך, נישט וויסענדיג, אַז איהר פאָטער געפינט זיך גאָר אויף אַנ'אַנדער אָרט. געהענדיג צוריק איז זי אַרייג־געפאַלען צום טויט אין די אָרעמס, און ווי שרעקליך זי איז געשטאָרבען! מען האָט זי געפונען ליגען אין וואַלד מיט אַנ'איבערגעשניטענע האַלז.

קלאַנג־קינא־טעאַטער
ZACHĘTA
26 זגערזשער 26
היינט און פאָלג. טעג!
שפּיאָנאַזש - דראַמע פון די צייטען פון דער גרויסער מלחמה א. נ.
„X 27״
אין די הויפּט־ראָלען:
MARLENA DIETRICH
Victor Mac Laglen
פּראַכטיגער אינהאַלט, שעהנע אויסשטאַ־טונג. קאָנצערט־שפּיל פון די אַרטיסטען.
אָנהויב פון די סעאַנסען טעגליך 4 נאָכמיטאָג
שבת און זונטאָג 12 א זייגער בייטאָג.

„זשאַן ד'ארק״ פון לאָס־אַנזשעלעס
האָט פערוואַנדעלט איהר טעמפּעל—איז אַנ'אָפּערעטען־שפּיל״

— 2. —

פון ל. מלאך.

„עימי״ האָט אויפגעבויט אין לאָס אַנזשעלעס אַ טעמפּעל, אַ מין קירך, וואָס זי רופט „אַנזשע־לוס טעמפּעל״ קאָסט עס אַוודאי אָפּ מעהר ווי אַ מיליאָן דאָלאַר. איינווייניג זעהט עס אויס ווי אַנ'־אַלט גריכיש טעאַטער. זי האָט שוין געהאַט ווענען צו פּראָאינטערעסירען, אַז מען זאָל דעם טעמפּעל אויסבויען. איהרע אָנהענגער, נישט די אָנהענגער פון איהר נשמה, נאָר פון איהר גוף, פון איהר ווייב־ליכען חן און פּרוּוועצויבער האָבען איהר דערין געהאָלפען. מען זאָגט אַפילו, אַז אַ יודישער באַנ־קיר האָט איהר געשאָנקען דעם טעמפּעל...

דער אַלטאַר — איז אַ ביהנע מיט אַ פאָר־האַנג, וואָס רוקט זיך אויף און פערדרוקט זיך נאָך יעדער צערעמאָניע דער עולם, וואָס קומט אין טעמפּעל פיהלט זיך היימיש. אַזוי איז דער ווענ פון „עימי״. דערמיט ווייל זי אויפנעהמען און צוצי־הען מענשען, דער „שמש״ וואָס שטייט ביי דער טיר, דערלאַנגט יעדען אַריינגייער די האַנד, אַ מין שלום עליכם און זאָגט דערביי: „גאָט בענטש דיך!״

אַרום דער ביהנע — גאַלעריען פאַר'ן כאָר, יונגלעך און מיידלעך. די מיידלעך זענען אָנגעטאָן אין ספּאָרט־קליידלעך, מיט ווייסע זשאַקעטלעך און בלויע קראַוואַטלעך ווי צום טעניס־שפּילען. דער פּאַסטאָר, וואָס פיהרט אָן מיט דער צערעמאָניע גייט אין אַ ווייסער יועסט מיט אַ סודרוש פונקט ווי אַ קעלנער אויף אַ פייערליכען באַנקעט אין אַ גרויס־אַרטיגען האָטעל. זי האָט אָפּגעשאַפט די שווערע, און פערדומפּטע תפילות און אָנשטאָט דעם איינגע־פיהרט, ווי געזאָגט, לייכטע לידלעך פון דער אָפּע־רעטע. דער עולם זינגט מיט און פּאַטשט מיט די הענט, פּעפּען אַפילו... איהר ציל דערגרייכט זי, די „גביאטע „מעקפּוירסאָן, ווייל די שעפסעלער לאָ־זען זיך אַריינגנאַרען און גלייבען אַז זי איז יעזוסעס געליבטע... ווייל די, וואָס גלייבען אין איהר — גלייבען נישט אין דער מעדיצין. עס זענען אפשר פערהאַן טויזענדער און טויזענדער, וואָס קיין מע־דיצין האָט זיי שוין נישט געהאָלפען, קומען זיי צו איהר און „עימי די הייליגע יונגפרוי״ פון אַנזשע־לוס־טעמפּעל, נידערט אַראָפּ פון איהרע הויכקיי־טען און פערנעהמט זיך מיט אַזעלכע זאַכען ווי אויסהיילען פּאַראַליזש און ריוומאַטיזם, קרעץ און געליימטקייט, נאַטירליך די. וואָס שטאַרבען נישט, מיינען אַז זי האָט זיי באמת אויסגעהיילט און די, וואָס שטאַרבען קאָנען שוין גאָרנישט דערציילען, און איינער נאָכ'ן אַנדערען ציהען זיך אַזוי די „ני־סים״־דערציילער אַלטע און יונגע, מענער, פרויען און אַפילו קינדער, זיי דערציילען אויף דער ביהנע פאַר'ן עולם אין טעמפּעל די ניסים פון דער היי־ליגער „עימי״, אַז מיט אַ שפּרונג מיט אַ וואָרט, האָט זי זיי געהאָלפען, זייער דערציילען ווירקט אויפ'ן עולם און מען גלייבט אַליין גלייבען אין איהרע מעשים, און נישט נאָר דער עולם אין טעמ־פּעל־זאַל, נאָר „עימי״ בעזעצט זיך מיט די מאָ־דערנע מיטלען, זי האָט אין איהר טעמפּעל איינגע־אָרדענט אַ ראַדיאָ־סטאַנציע, וואָס צעטראָגט פאַר גאַנץ אַמעריקאַ און די שכנותדיגע לענדער איהרע דרשות, איהרע צערעמאָניעס, איהרע קאָנצערטען און די ניסים־דערציילונגען פון איהרע גלייביגע.

איהרע סימפּאָנישע קאָנצערטען זענען אויך אַ מיטעל אַריינצוציהען דעם עולם, בשעת'ן דאַוונען שפּילט אַ פיינער אָרקעסטער מיט אַ קאַפּעל־מייסטער פונקט ווי אין אַ קאָנצערט־זאַל.

און „עימי״ טוט אַז זאָגען וואָס נאָר אַ „היי־ליגע״ קאָן זיך עס דערלויבען, וואָס נאָר די פּריס־טערין פון „אַנדזשעלוס טעמפּעל״ איז פעהיג דער־רויף... אמת, זי פערשאַפט איהרע אָנהענגער אַביסעל בושה, ווייל כאָטש די „יונגפרוי״ האָט אַ „לויטערע״ נשמה האָט זי אָבער אַ זינדיגען גוף צוגעשפּעט צו ווער בשמה, און דער זינדיגער גוף האָט ליב אַ הוליע־צו־טון און פערגעסען איהר גרויסע מיסיע אויף דער ערדישער וועלט...

און פונקט ווי די ענגלישע בעאַמטע וואָס האָ־בען געמוזט פערפאָלגען זשאַן ד'אַרק, אַזוי האָט די לאָס אַנזשעלעסער פּאָליציי זי געמוזט פער־פאָלגען, זי אָנגעקלאָגט פאַר'ן געריכט, אַז זי איז גאָר קיין הייליגע נישט, אַז זי פערפיהרט מענשען... אָבער משפט, — איז משפט, און דאָס געריכט האָט זי בעפרייט, דערין אַליין האָט מען שוין געזעהען אַ צייכען פון געטליכקייט.. זי אַליין האָט טאַקע דערציילט אַז בייזע מלאכים האָבען זי אַרומגע־שלעפּט אין כף־הקלע נאָר וואָס דען? זי, מיט איהרע שפּרוכען, האָט אַלץ גובר געווען זי האָט זיך אַרויסגעריסען פון די מחבלים'ס הענד און דער אָרגעל־מייסטער איז געשיקט געוואָרען ער זאָל זי בשלום צוריקברענגען אין איהר „אַנדזשעלוס טעמפּעל״... און טאַמער האָט זיך איינער, אַ אָרענע פרוי געבען, אַרויסגעזאָגט, אַז זי האָט געזעהען ווי די פּריסטערין האָט אין יענער שטאָט געלעבט אַ גוטען טאָג, געטאַנצט מיט פערשיידענע מענער, גע־שפּילט אין רולעטע, געקומען צו טאַנץ און געווען אַריינגייערין אין קאַבאַרעטען און נאַכט־קלובען... האָבען די משרתים פערסמט דער פרויס קיה און קעלבער, שעפּסען און הינער, אַפילו דעם הונד אַ־וועקגעלייגט און די פרוי האָט שוין געמוזט אַליין איינזעהען, אַז „עימי״ איז אַ הייליגע און גאָט שטראָפט זי פאַר די רכילות אויף דער „משיחטע״, זי האָט צוריקגעצויגען איהר עדות־זאָגען.

„עימי״ האָט מיט אַ צייט צוריק געדונגען אַ שיף און מיט זעקס הונדערט פון איהרע אָנהענגער געפאָהרען צום קבר פון איהר „פערסטעטער״ יעזוס, אין פּאַלעסטינע האָט זי אָבער איהרע שעפסע־לעך אָפּגעלאָזט און אַליין זיך געפאָהרען אויף אַ לוסט־רייזע איבער'ן אָריענט, זיך פערשטעקט מיט פּרינצען און סתם שיינע יונגען. אין אונגאַרן האָט זי געהאַט אַ סקאַנדאַל מיט עפּעס אַ באָראָן... דער סוף איז געווען אַז מען האָט איהר אַראָפּגעוואָרפען אַ טייערען פוטער־מאַנטעל, און אין איהר טעמפּעל האָט מען דערוויל דערציילט, אַז „עימי״ ווער־דערציגקייט איז אַזוי גרויס, אַז זי האָט אַוועקגע־שענקט איהר טייערען איבער־בגד צו העלפען אָרעמע באַראָנען...

וואָס שייך העלפען האָט זי אויך איינגעפיהרט אַ געוויסען סיסטעם, טאָג־איין טאָג אויס ברענגט מען איהר פעקלעך שפּייז און מלבושים, זי איז כיטרע גענוג און לאָזט די פעקלעך ליגען אין די קאָרידאָרען, די אויגען פון דער ערה זאָלען זעהען, אַז דער טעמפּעל איז אַנ'אויסטויש־פונקט אַז ווער עס קאָן — דער גיט, און ווער עס קאָן נישט, — דער נעהמט, און אַלע זענען בערירט, און בעת די תפילות גיבען זיך איינער דעם אַנדערען די הענט.

נאָר מיט דער מאַמע האָט זי אַלץ נישט קיין שלום. מען דערציילט אַפילו נישט קיין שיינע זאַכען צווישען ביידע, מען ריידט זיך אַרום ווי מאַרק זיצערקעס, די מאַמע דערציילט, אַז ווען די טאָכטער פראַוועט יחידות ביי זיך אין „קדשי קדשים״, איז, אויב עס געפינט זיך נישט בשעת מעשה אַ געליב־טער, איז דאָרט פערהאַן ווייניגסטענס אַ שיינהייטס־דאָקטאָר... אָט האָט „עימי״ אָנגעהויבען ווערען אַ ביסעל פעט, דאָס וואָלט זיכער געקאָנט שאַטען איהר רעפּוטאַציע אַלס פּריסטערין, האָט עימי גע־נומען פראַווען תעניתים און פייניגען איהר לייב, נישט מיט שלאָגען זיך על חטא, נאָר נאָך ערגער, געוויינליך פּראָצעדורן, האָבען געשיילט איהר הויט, כדי די קנייטשען וואָס האָבען זיך דאָ און דאָרט געווינען וויזען, זאָלען זיך איינציהען, זאָלען איינגיין.

נאָר דעם „פאָלק״ אַרט עס נישט. דער אַמעריקאַנער גלייבט אפשר נישט אין „בלאַף״, ער האָט אָבער ליב דעם בלאָף, ווייל עס איז אַ בעזעס, וואָס קאָן מאַכען אַ דאָלאַר... און „עימי״ מאַכט שוין גאָר אַ גרויסען „דאָלער״, עס איז גענוג צו זעהן איהר ווונדערבאַרען פּאַלאַץ, טאַקע באַלד נעבען דעם טעמפּעל, איהר אומגעהייער קאָסטבאַרע הויז בעשה. עס איז גענוג צו הערען וועגען איהרע רייזעס, און אַוואַנטורעס און אָפּצושאַצען איהר רייכטום, וואָס זי האָט דערגרייכט, דאַן קאָן מען זיך ערשט משער זיין ווי גרויס איהר בלאָף איז, ווי ווייט בלאָף קאָן דערגרייכען און ווי הויך מען קאָן מיט בלאָף דערגריי־כען מאַכט און איינפלוס אין אַמעריקאַ. (סוף).

נייער פאָלקסבלאַט

דאָס לאָדזשער רעבּעז

נייער פאָלקסבלאַט

מאָנטאָג
כב
21
מרחשון תרצ"ג

נאָוועמבער

זון-אויפגאַנג 6.49
זון-אונטערגאַנג 3.50

נעכטיגע זיצונג פון דער קהלה-פערוואַלטונג

שפּאַלטונג צווישען די אומפּאַרטייאישע רעליגיעזע

געשטערן איז פאָרגעקומען אַ אָרדענטליכע זיצונג פון דער קהלה-פערוואַלטונג. נאָכן אָנגענומען דעם טאָג-אָרדנונג איז אַדורכגעלייענט געוואָרען דער פּראָטאָקאָל פון דער פריהערדיגער זיצונג, אין שייכות מיט וועלכען פּרעזעס מינצבערג גיט אַ פאָלגענדע ערקלערונג: באַלד נאָך דער פריהערדיגער זיצונג פון דער קהלה-פערוואַלטונג, האָט זיך צום פּרעזעס געווענדעט

א דעלעגאַציע פון די אומפּאַרטייאיש-רעליגיעזע יודען

(אַלעקסאַנדערער חסידים) און ערקלערט, אַז זיי זענען נישט מסכים מיט פּרעזעס רוס מכח זיין שטעלונג צו דער פראַגע וועגען פערטרעטער-שאַפט אין די קאָמיסיעס ביי דער קהלה-פערוואַלטונג, דערריבער האָבען זיי געבעטען, אַז די מעהרהייט, וועלכע האָט פערנומען אַלע ערטער אין די קאָמיסיעס זאָל אָפּטרעטען עטליכע ערטער פאַר די פאָרשטייער פון די אומפּאַרטייאיש-רעליגיעזע יודען. אויף׳ן גרונד פון דער דאָזיגער ערקלערונג פון דער דעלעגאַציע האָבען די אומפּאַרטייאישע בעקומען ערטער אין עטליכע קאָמיסיעס ווי סאָציאַל הילפס-קאָמיסיע, פינאַנץ- און בודזשעט-קאָמיסיע, ווירטשאַפטס-קאָמיסיע א. אַז. וו.

פּרנס רוס ערקלערט, אַז קיינער איז נישט געווען בערעכטיגט צו אונטערהאַנדלען אין נאָמען פון זיין פראַקציע מיט דעם קהלה-פּרעזעס, פּרנס רוס האַלט, אַז ער איז דער לעגיטימירטער פאָרשטעהער פון די אומפּאַרטייאיש-רעליגיעזע יודען און ער אַליין האָט דאָס רעכט צו דעסיגנירען עווענטועלע פאָרשטעהער פון זיין פראַקציע אין די קאָמיסיעס.

נאָכדעם ווי ס׳ווערען ערלעדיגט איינציגע קלענערע ענינים ווי אויף׳ן גומי-מאַנטלען פאַר די קבּרנים און אַנדערע טרעט מען צו דער קאָנסטיטויר אירונג פון

די קאָמיסיעס

וואָס איז פאָרגעקומען אויף פאָלגענדען אופן: פינאַנץ- און בודזשעט-קאָמיסיע! פּרעזעס מינצבערג, וויצע-פּרעזעס בערגער, פּרנסים שוויאַטלאָווסקי, גלאַטמאַן, ענגלאַרד (אַלעקס. חסיד).

ווירטשאַפטס-קאָמיסיע: א. מ. קאַפּלאַן, א. י. וואָידיסלאַווסקי, ח. מ. ווייגטרויב (אַלעקס. חסיד)

סאָציאַלע הילפס-קאָמיסיע: בערגער, ענגלארד, י. מ. ניימאַן, ד״ר יוזעפאָוויטש, יעקב יצחק צוקערבוים.

בית-עולם קאָמיסיע: וו. פּרעזעס בערגער, פּליוואַצקי, שוויאַטלאָווסקי.

שוהל-קאָמיסיע: בערגער, פּליוואַצקי.

גלייכצייטיג האָט די פינאַנץ- און בודזשעט-קאָמיסיע פאָרגעלעגט צו וועהלען פאָלגענדע קאָמיסיעס, וועלכע דאַרף פערטיג מאַכען די ליסטע פון עטאַט-צאָהלער און אויסמעסטונג פון עטאַט: ווי אוליבאַוער, א. מ. קאַפּלאַן, יאַקוב העניק, אברהם ציטרין, ישעיהו סענדאָווסקי, עמ. רינגענבערג, י. ל. מאַרגוליס, גרשון וואָלמאַן, וול. מאַרגוליס, א. גאָלאַסען, וול. לעוויצקי, ה. ל. מאַלאַכאָווסקי, י. בלושטיין, אַהרן. גלאַטער, י. מ. זדונסקי, ד״ר טעמפּעלהאָף, ראובן האָפמאַן, גרשון פּראַשקער, ל. ה. מאַזור, א. ריגלער, אליהו ווינשטיין, ע. קליין, ד״ר שוויג, מאַקס פּלאַצקער, ב. גליקסמאַן.

אַ חוץ דעם געהען אַריין אין דער קאָמיסיע אָהן שטים-רעכט די פּרנסים וויצע-פּרעזעס בערגער, י. מ. וואָידיסלאַווסקי, יוליוש לעווענשטיין, פּיאָטר כּאַרי, ל. ראָזענבערג, מ. בענדעל.

די קאָמיסיע בעקומט נאָך קאָאָפּטאַציאָנס-רעכט און וועט בעפולמעכטיגט די גרויסע קאָמיסיע צוצוטיילען אין גרופּען, כדי אַלע זאָלען קענען גלייכצייטיג אַרבּייטען און וואָס שנעלער פערענדיגען די עטאַט-רשימות און די אויסמעסטונג פון עטאַט.

די פראַגע וועגען דער עטאַט-קאָמיסיע רופט אַרויס

א לענגערע דיסקוסיע

דאָזאָר רוס פאָרלאַנגט, אַז די קאָמיסיע זאָל נישט קענען פערטיילט ווערען אין גרופּען, נאָר ס׳מוז בעשטימט ווערען אַ שטענדיגער צוזאַמענשטעל.

דאָזאָר רומקאָווסקי האַלט, אַז די קהלה האָט נישט געדאַרפט בעשטימען אין דער קאָמיסיע מענשען, וועלכע זענען איהר בעקוועם, נאָר האָט געדאַרפט זיך ווענדען צו אַלע יודישע ווירטשאַפטליכע אָרגאַניזאַציעס, וועלכע וועלען בעשטימען אייערע פאָרשטעהער אין דער דאָזיגער קאָמיסיע.

ביידע פאָרשלאַגען זענען דורכגעפאַלען. די קהלה-פערוואַלטונג האָט דאַן געגעבען דער פינאַנץ- און בודזשעט-קאָמיסיע דאָס רעכט צו האַנדלען מיט די רעכט פון דער פערוואַלטונג ביים שנעלען פערענדיגען די פראַגע וועגען דער עטאַט-אויסמעסטונג. די קאָמיסיע בעקומט אויך דאָס רעכט צו בעטראַכטען די רעקורסען, דערביי ווערט בעשלאָסען, אַז פערהאַנדלען ווערען די רעקורסען בעשלאָסען בעשטראַפען טאָר נישט זיין אָנוועזענד אויף דער זיצונג

פּרנס רומקאָווסקי פּראָטעסטירט

שאַרף געגען דער מעהרהייט אין דער פערוואַלטונג, וועלכע וויל נישט בעריקזיכטיגען די מינדערהייט אַפילו אין ריין טעכנישע פראַגען, ער לאָזט זיך איבער דאָס רעכט צו ווענדען זיך וועגען דעם צו דער עפענטליכקייט.

דאָזאָר רוס טראָגט אַריין צו די דאָזיגע בעשלוסען פון דער פערוואַלטונג אַ „וואָטום סעפּאַראַטום“, ער האַלט, אַז די פערזאָנען וואָס געהערען צום ראַט אָדער פערוואַלטונג האָבען נישט קיין רעכט צו זיין מיטגליעדער פון דער עטאַט-קאָמיסיע.

פּרעזעס מינצבערג האַלט, אַז די פאָרוואורפען פון די דאָזאָרעס: רוס און רומקאָווסקי זענען נישט קיין וועזענטליכע: ער האַלט, אַז די ווירטשאַפטליכע אָרגאַניזאַציעס וואָלטען נישט בענענט קיין אַנדערע מענשען אין דער קאָמיסיע, ווייל דיזעלבע מענשען זיצען מצד די אָרגאַניזאַציעס אין די שאַצונגס-קאָמיסיעס פון די שטייער-אַמטען, וואָס שייך די פערטרעטער פון דער מינדערהייט, איז נאָך די ליסטע פון די קאָמיסיע-מיטגלידער נישט געשלאָסען און מ׳וועט נאָך קענען צו איהר קאָאָפּטירען, די פערוואַלטונג פערנעהמט זיך דאַן מיט אַ פאַל, וואָס איז פאָרגעקומען

אויפ׳ן בית-עולם

איינער פון די קבּרנים בראָון, האָט נאָך דער קבורה פון פערשטאָרבענעם אהאם אָסטער זיך געווענדעט צו דער פאַמיליע נאָך געלד פאַר דער טרחה. ער האָט בעקומען 35 זל. די פערוואַלטונג בעשליסט צו בעשטראָפען דעם קבּרן מיט 70 זל. וואָס וועט איהם אַראָפּגערעכענט ווערען פון געהאַלט און אויב אזא פאַל וועט זיך נאָכאַמאָל איבער׳חזר׳ן וועט ער בעזייטיגט ווערען פון דער שטעל.

ס׳ווערט בעשלאָסען איבערצוטראָגען דעם מתעסק אייזען אויף עמעריטור מיט אַ געהאַלט אין דער הויך פון 50 פּראָצענט פון זיין שטענדיגער שכירות.

צום סוף ווערט בעשלאָסען צו בעאויפטראַגען די פינאַנץ- און בודזשעט-קאָמיסיע, וואָס גיכער אויסצואַרבייטען דעם קהלה-בודזשעט אויפ׳ן יאָהר 1933.

רעגיסטראַציע פון יאָהר-גאַנג 1909

(מ) היינט, מאָנטאָג דעם 21. און דינסטאָג דעם 22 ד. ח. דאַרפען זיך מעלדען צו דער רעגיסטראַציע אין לאָקאַל אויף זאַוואַדזקאַ 11 פון 8 ביז 3 אַ זייגער, מענער פון אַלע קאָמיסאַריאַטען, פונ׳ם יאָהרגאַנג 1909 און עלטערע, וועלכע האָבען זיך לעת עתה צו פּאַפּיר-רעגיסטראַציעס נישט געשטעלט און נישט איינגעשריבען געוואָרען אין די פּאַפּיר-ליסטען.

די אַלע דאַרפען מיטברענגען די נויטיגע פּערזענליכע דאָקומענטען.

אַפּטייקען

היינטיגע נאַכט-דיזשורען

(2) היינט ביינאַכט דיזשורירען: א. פּאַטאַש (פּלאַץ קאָשטשעלני 10), א. כּארעמזא (פּאָמאָרסקאַ 12), ע. מילער (פּעטריקאָווער 46), מ. עפּשטיין פּעטריקאָווער 225), ז. גאַרטשיצקי (פּשעיאַזד 59), ב. אַנטאַניעוויטש (פּאַביאַניצער 50).

די הויז-וועכטער און די אַרבּייטס-געריכטען

(2) מחמת דעם, וואָס עס האָט זיך פערענדיגט די קאַדענץ פון די לאַווניקעס און זייערע פערטרעטער אין די אַרבּייטס-געריכטען, האָט דער קלאַסען-פעראיין פון די סטרוזשעס געמאָלדען אין מיניסטעריום פאַר געזעלשאַפטליכער שוץ די קאַנדידאַטורען פון 5 לאַווניקעס און 10 פערטרעטער פאַר די אַרבּייטס-געריכטען אין ביידע אינסטאַנצען.

א שמירה פאַר די זומער-וואוינונגען ווינטער-צייט

(2) אין צוזאַמענהאַנג דערמיט, וואָס ווינטער-צייט ווערען אָפט בע׳גנב׳עט די ווילעס און זומער-וואוינונגען הינטער דער שטאָט, און עס קומען דאָרט אויך פון צייט צו צייט פאַר שרפות, האָבען די בעלעבאַטים פון די דאָזיגע אָביעקטען בעשלאָסען צו אָרגאַניזירען אויף ווינטער אַ ספּעציעלע שמירה.

צו דעם צוועק, ובפרט וועגען איינאָרדענען די שוץ אין פּאַדעמביע הינטער טושין, וועט די טעג פאָרקומען אַ ספּעציעלע קאָנפערענץ צווישען פאָרשטעהער פון וועכטער-פעראיין און א דעלעגאַציע פון די ווירטען.

א 10-יאָהריגער יובל

(2) נעכטען האָט דער פּוילישער פּראָפעסיאָנעלער פעראיין פון די אָנגעשטעלטע אין די אינסטיטוציעס פאַר געזעלשאַפטליכער פערזיכערונג געפייערט דעם 10-טן יאָהרטאָג פון זיין עקזיסטענץ.

פּראָצעס פון די לינקע פּ. פּ. ס.

היינט איז דער לעצטער טאָג, וואָס ס׳וועלען פערהערט די עדות מצד דער בעשולדיגונג

(א) דער פּראָצעס פון די לינקע פּ.פּ.ס. אין לאָדזשער קרייז-געריכט רוקט זיך ביסלעכווייז צום סוף.

די צוויי וואָכען פון די פערהאַנדלונגען האָבען אַריינגעבראַכט אַ׳אַטמאָספער פון מידקייט אין דעם געריכטס-זאַל און מ׳זעהט עס בולט אַרויס סיי פון די פּנים׳ער פון די ריכטער, סיי פון די גע׳משפטים.

היינט וועלען פערהערט ווערען די לעצטע עדות פון דער בעשולדיגונג, און פון מאָרגען אָן וועלען גענומען ווערען אויפ׳ן פערהער די עדות מצד דער פערטיידיגונג.

מ׳זעהט פאָר, אַז מיט די עדות וועט מען האָבען געענדיגט מיטוואָך, און דאַן וועלען אַריינטראָגען פאָרשלאָגען די פערטיידיגער און דער פּראָקוראָר.

מען וועט נאָך פאָרשען די בעווייזען, וואָס זענען בייגעלייגט צו די אַקטען פונ׳ם פּראָצעס און דער פּראָקוראָר וועט נעהמען אַ וואָרט.

אויף דער רעדע פון פּראָקוראָר דאַרף מען זיך ריכטען דאָנערשטאָג.

דאַן וועלען רעדען 30 פערטיידיגער און די 36 בעשולדיגטע וועלען בעקומען זייער לעצט וואָרט.

מ׳רעכענט, אַז דער פּראָצעס וועט זיך ענדיגען סוף היינטיגען חודש.

עס הויבט זיך שוין אָן

פערטשאַדעט געוואָרען אַ גאַנצע משפּחה

(א) פון דעם רויך פון אַ שלעכט-פונקציאָנירען אויוועלע זענען נעכטען אויף מאַלאַ 6 פערטשאַדעט געוואָרען: יוזעף פּאַנקאָווסקי, זיין ווייב סטאַניסלאַווא, און זייערע 2 קינדער סטאַניסלאַוו און יאַדוויגאַ.

פּאַגאָטאָוויע האָט זיי ערטיילט הילף.

אַנשטאָט טעקסטיל-סחורות — קאַרטאָפעל

(אג) ווי בעוואוסט ווערט פון דער לאָדזשער וואָיעוואָדזטווע עקספּאָרטירט קאַרטאָפעל קיין פראַנקרייך. לויט ידיעות וואָס עס האָבען איצט דערהאַלטען די עקספּאָרטערען, האָבען די פּוילישע קאַרטאָפעל פון פראַנקרייך דערגרייכט קיין מאַראָקאָ, וואו זיי האָבען געפינען אַ גוטען אָפּזאַץ-געביט, עס איז דעריבער גאַנץ מעגליך, אַז דער איבערפלוס קאַרטאָפעל פון היי-יעהריגען שניט זאָל געפינען אָפּנעהמען אויף די מערק פון צפון אַמעריקאַ.

ווי אַזוי צוקאָכען גוט און ביליג

די פראַגע וואָס עס אינטערעסירט יעדע איינציגע שפּאָרזאַמע בעל-הביתטע אויף וועלכע עס דאַרף קומען באַלד אַ ריכטיגער ענטפער. ווי וויכטיג עס איז דאָס סאָציאַלע ערנעהרען זיך, כדי צו דערהאַלטען דאָס געזונד און די כּוחות, וועגען דעם אַמבעסטען יעדע בעל-הבית׳טע. דעריבער דאַרף אַפילו דאָס בעשיידענסטע מיטאָג: פערבעסערט ווערען מיט דעם, בעליבטען ד״ר עטקערס בודין, וועלכער איז אַ דאַנק זיינע סובסטאַנצען אויסערגעוועהנליך געזונד, ליכט, פערדייליך און האָט אַ פיינעם געשמאַק.

ארב איז לאָדז וועט מען טאָקע האָבען

נאָר וועגען זיין פּענסיע רעט מען נאָך נישט

(—) זייט אַ געוויסער צייט ווערט כסדר געשריבען וועגען די אונטערהאַנדלונגען, וואָס ווערען געפיהרט צווישען לאָדז און לובלין וועגען דער קאַנדידאַטור פון לובלינער הרב שפּירא אויפ׳ן לאָדזשער כסא-הרבנות. אין איינציגע צייטונגען זענען שוין אַפילו אָנגעגעבען געוואָרען ציפערען, וויפיל הרב שפּירא וויל פאַר זיין שטעל אין לאָדז און וויפיל לאָדז וויל איהם געבען.

מיר האָבען זיך דעריבער וועגען דעם ענין געווענדעט צו אַן אויטאָריטאַטיווע קוועלע אין דער קהלה, וואו מ׳האָט אונז ערקלערט, אַז די אַלע ידיעות זענען אויסגעזויגען פון פינגער. ס׳איז אמת, אַז די מעהרהייט אין דער לאָדזשער קהלה האַלט, אַז דאָס בעשטימען אַ הויפּט-רב אין לאָדז איז אַקטועל, ס׳איז אמת, אַז הרב שפּירא ווערט גענומען אין אַכט אַלס איינער פון די עווענטועלע קאַנדידאַטען אַלס לאָדזשער הויפּט-רב. קיין שום דירעקטע אונטערהאַנדלונגען זענען אָבער בשום אופן נאָך נישט פאָרגעקומען און מיט קיין שום קאַנדידאַט האָט מען נאָך נישט גערעדט. ממילא קען מען שוין נישט שטימען די ידיעות וועגען די גרויסע סומען, וואָס זענען אויסגערעכענט געוואָרען אין געוויסע צייטונגען.

יודיש
קאַמעראַל-טעאַטער
אַלעע 1-מער מאַי 2.

יודיש דראַמ. טעאַטער אין פּוילין
ווילנער טרופּע
אָנפירונג: מ. מזאה. יאָר XVII

דער עולם פערלאַנגט נאָך אַמאָל!
היינט, מאָנטאָג, דעם 21-טן, 9 אָוונט
בונט אין אויסבעסערונגס-הויז
א היינט-צייטיק טעאַטער-שטיק אין 3 אַקטן
מחבר: פּעטער-מאַרטין לאַמפּעל. יידיש: מ. מ. רעזשי: יעקב ראָטבוים.

קירצליך קומט פאַר די באַניייונג — די
ברויטמיל (דער טויבער)
פון ד. בערגלסאָן

אַכטונג! די נאָענטסטע טעג ווערט באַנייט:
„פּרנסה“ — קאָמעדיע פון ה. גאָטעספעלד
„אָרעמע מלוכה“ — פון ח. ליוויק.
„מאַז, ווייב און רוואָלוציע“ קאָם פון וו. קאַטאַיעוו

בילעטן אויף אַלע פאָרשטעלונגען צו בעקומען טעגליך פון 5 אַ זייגער אוונט אין קאַסע פון טעאַטער.
אדמ. אָנפירונג: ב. אס.

קלאַנג-קינאָ-טעאַטער
„Capitol“
אַ ווירקזאַם מיטעל!
די בעסטע מעדיצין צום קריזיס!
2 שעה געלעכטער מיט טרערען!
דער קעניג פון הומאָר —
Harrold Lloyd
אין גרויסען מייסטערווערק א. ג.
קינאָ-מאַניאַק
נעכסטער פּראָגראַם

„מיר מאכען פּאָליטיק פון ריינעם געוויסען און ליידיגע קעשענעס"

רעפעראט פון פּראָפ. קושיזשאַנאָווסקי אין דער לאָדזשער האנדעלס-קאמער

דער „לעוויאַטאַן" און דער פערבאַנד פון די האנדעלס-קאמערן ארבייטען איצט אויס א ווירטשאַפטליכען פּראָגראַם פאַר פּוילען. צוליב דעם קומט איצט פאָר אין אַלע האנדעלס-קאמערן א דיסקוסיע וועגען וויכטיגע ווירטשאַפטליכע פּראָבּלעמען. די לאָדזשער האנדעלס-קאמער פיהרט אויך די דיסקוסיע. דאָס פּרעזידיום האָט געפונען פאַר נויטיג איינצולאַדען קיין לאָדז דעם באַקאַנטען עקאָנאָמיסט, פּראָפעסאָר פון קראָקעווער אוניווערזיטעט, אַדאַם קושיזשאַנאָווסקי, כדי ער זאָל זיך אַרויסזאָגען וועגען פאַרשידענע ווירטשאַפטליכע פּראָבּלעמען. נעכטען האָט פּראָפ. קושיזשאַנאָווסקי געהאַלטען א רעפעראַט פאַר איינגעלאַדענע געסט. דער באַקאַנטער עקאָנאָמיסט האָט צווישען אַנדערען געזאָגט: אין די פאַר'מלחמה'דיגע צייטען האָט מען געפּלעגט צו זאָגען, בעזונדערס די סאָציאַליסטען, אַז ס'הערשט

א ליבעראַלע אַנאַרכיע פון דער פּראָדוקציע.

ס'איז נישט געווען קיין אינטערווענציאָניזם, אָבער ווי איז געוואָרען ערגער און בעסער, ס'איז געווען א פעסטער ווירטשאַפטליכער פּראָגראַם, וועלכער איז מעהר אָדער ווייניגער רעאַליזירט געוואָרען. ס'איז געווען א פּראָגראַם אין הינזיכט פון מלוכה-בודזשעט און אין דער האַנדעלס-פּאָליטיק.

איצט איז אַנדערש. ס'הערשט א פולשטענדיגער כאַאָס אין בודזשעט און בעזונדערס אין דער האַנדעלס-פּאָליטיק. די דעפיציטען פון די מלוכות און אויך פון פּוילען זענען גרויס און מ'ווייסט נישט ווי אַזוי זיי וועלען געדעקט ווערען. די לאַגע פון דער האַנדעלס-פּאָליטיק ווערט נאָך כסדר פערערגערט צוליב אונזיניגע צאָל-פּעראָרדנונגען און דעוויזען-פּעראָרדנונגען. די פאָלגען דערפון זענען אין אַלגעמיין בעקאַנט.

אין אַלע לענדער איז פערהאַן א ריכטונג, וואָס הייסט נאַציאָנאַלע. די דאָזיגע נאַציאָנאַלע ריכטונג פּרעדיגט די אידעע פון זעלבסטאויסהאַלטונג. צו דעם צוועק פערלאַנגט מען צו בעשטימען גרויסע צאָל און אין דערהיים איז מען געגען עטאַטיזם און פאַר ליבעראַליזם.

א צווייטע ריכטונג איז די סאָציאַליסטישע. די פערלאַנגט ווידער פערקעהרט: ליבעראַליזם אין בעצוג צו אויסלאַנד און עטאַטיזם און אינטערווענציאָניזם אין לאַנד. ס'זיגט אָבער איצט אַזא מין פערזעהעניש ווי דער

ווירטשאַפטליכער היטלעריזם

וועלכער וויל פּעראייניגען איינס און דאָס צווייטע.

ביי אונזער מזרח-שכן, זאָגט פּראָפ. קושיזשאַנאָווסקי, דאָרט וואו מען וויל אָפּשאַפען דעם קאַפּיטאַליזם, דערנעהנטערט מען זיך צו א מלוכה-קאַפּיטאַליזם, א הימן — מ'פיהרט דאָרט איין אַקאָרד-אַרבייט.

אין פּוילען איז פערקעהרט, מען דערווייטערט זיך פון קאַפּיטאַליזם (עטאַטיזם). ס'איז נישט פערהאַן קיין ווירטשאַפטליכער פּראָגראַם, דעריבער האָט די דיסקוסיע וועגען אַזא פּראָגראַם א זין, ווען מ'וועט נעהמען די ענינים ערנסט און רעאַל, אפשר וועט מען קיין גרויסע זאַכען נישט אויפטון, אָבער ס'וועלען עלימינירט ווערען די שלעכטע זייטען פון די ווירטשאַפטליכע פעהלערען, וואָס ווערען איצט געמאַכט. מ'דאַרף נישט זיין קיין עקסטרעמער פּעסימיסט און אויך נישט קיין עקסטרעמער אָפּטימיסט.

אין די יאָהרען 1918 ביז 1928 האָט דאָמינירט דאָס פּראָבּלעם פון אינפלאַציעס, ס'איז כאַראַקטעריסטיש, אַז ס'איז כמעט נישט געווען קיין בעדייטענדער עקאָנאָמיסט, וואָס האָט פערטיידיגט די אינפלאַציע און דאָך האָט דאָס ווירטשאַפטליכע לעבען איהר פּראָגראַם אַדורכגעפיהרט.

דאַן איז געקומען די צייט פון דער סטאַביליזאַציע. מ'האָט איינגעפיהרט די סטאַבילע גאָלד-וואַלוטע, דערביי האָט מען

זיך אנגעבאָרגט געלד.

ווייל אויב מ'וויל פאַר זלאָטיס צאָהלען מיט וואַלוטע אָדער גאָלד, מוז מען דאָס האָבען און כדי צו האָבען, האָט מען געמוזט באָרגען, כדי צו קענען צאָהלען פּראָצענטער און אַמאָרטיזאַציע פון די הלואות, דאַרף מען דערויף פּעוודינען, דאָס וואָלט געקענט קומען פון ליבעראַליזם בנוגע אויסלאַנד, פרייען סחורות-פּערקעהר און ליבעראַליזם אין לאַנד. אונזערע גלויביגער האָבען געזאָגט, אַז אויב מיר ווילען קענען צאָהלען פּראָצענטער און אַמאָרטיזאַציע פון נייע הלואות, וואָס מיר ווילען בעקומען, מוזען מיר האָבען פערגינסטיגע האַנדעלס-טראַקטאַטען, אַלע גרויסע קרעדיט-אָפּעראַציעס מוזען ליידען א דורכפאַל, אויב מיר וועלען נישט האָבען קיין מעגליכקייט פון פרייען סחורות-פּערקעהר.

איך האָב שטענדיג געהערט צו די, זאָגט פּראָפ. קושיזשאַנאָווסקי, וועלכער האָט בעקעמפט די אילוזיע פון אַקטיווען האַנדעלס-בילאַנס, ביי וועלכען מ'האָט זיך אַזוי געקלאַמערט,

ס'האט נישט צו זאגען קיין אקטיווער האנדעלס-בילאנס, נאר א גרויסער האנדעלס-בילאנס

גרויס אין ציפערען, דעמאָלט וועט אונזער ווירטשאַפטליך לעבען זיך קענען ריהרען. ווען די האַנדעלס-אומזאַצען מיט אויסלאַנד וועלען זיין גרויסע, קען דעמאָלט אפילו דער בילאַנס זיין א פּאַסיווער, וועלען מיר קרעדיטען בעקומען.

איך האָב געהערט צו די, וועלכע האָבען שטענדיג פאָרגעלעגט צו האַמעווען די אינוועסטיציע-הוצאות ביים גלייכצייטיגען אָפּשאַפען דעם פרייען סחורות-פּערקעהר.

מיר האַלטען זיך נאָך אין פּוילען ביי דער סטאַבילקייט פון דער גאָלד-וואַלוטע.

מיר מאכען פּאָליטיק פון ריינעם געוויסען און פון לעדיגע קעשענעס

מיר זאָגען, אַז אין אַלעם זענען שולדיג די דייטשען אין בעצוג פון זייערע האַנדעלס-בעציהונג, געגען צו אונז און די דייטשען זאָגען פערקעהרט. אונזער בעציהונג מיט דייטשלאַנד קען מען בעצייכענען אויף דעם אופן, אַז יעדער צד וואַרט ביז דער אַנדערער וועט פעראָרימט ווערען און מיינט אַז אַזוי אָרים וועט ער רייך ווערען.

מיר האָבען געשיקט מענשען אין דער פעלקער-ליגע, געצאָהלט מיט אונזער געלד. די דאָזיגע מענשען האָבען אויף פאַרשידענע אינטערנאַציאָנאַלע קאָנפערענצען בעשלאָסען צו פיהרען א ליבעראַלע צאָהל-פּאָליטיק און מיר האָבען אויף צו להכעיס פּונקט פערקעהרט געטון.

אויב מ'וויל דערהאַלטען די גאָלד-וואַלוטע מוז מען אַרויסציהען דערפון אַלע קאָנסעקווענצען. מען מוז וויסען ווי אַזוי וועט געדעקט ווערען דער דעפיציט אין בודזשעט און ווי אַזוי ס'וועט קומען צו א פּלאַנמעסיגע האַנדעלס-פּאָליטיק.

געגען אינפלאַציע רעדט נאָר די פּסיכאָלאָגישע שטעלונג פון דער געזעלשאַפט, ווייל ס'איז מעגליך, אַז די געזעלשאַפט וועט זיך גלייך א לאָז טון אין די בענק, ס'וועט זיך אַנהויבען א מהומה און דאָס קען ווערען געפעהרליך, דעריבער מוז דאָס געטון ווערען זעהר פאָרזיכטיג. א חוץ דעם דאַרף מען איבערגעהען צו ראַציאָנאַלע צאָל-אָפּמאַכען. די סטאַבילקייט פון דער וואַלוטע וועט אויך אין דער איצטיגער לאַגע נישט העלפען צו בעקומען קרעדיטען. איך קען זאָגען, אַז אין פערלויף פון די

נאהענטסטע 25 יאהר

וועט אונזער נייער דור אַדורכמאַכען יאָהרען פון גוטער קאָניונקטור מיט'ן בעדינג, אַז אין דער צייט וועלען נישט פאָרקומען קיין אויסערליכע און אינערליכע מלחמות, און די פּאָליטיקער וועלען בעקעמפט ווערען דורך די טעכניקער.

די מייסטערס פון „שייבלער און גראהמאן" זיינען נישט רעדוצירט

(2) מיר דערוויסען זיך, אַז — מחמת דעם נישט בעשטימטען טערמין ווען די פאַבריקען וועלען אָנהויבען צו גיין, און צוליב דעם, וואָס עס איז וואַהרשיינליך, אַז טיילווייז וועלען שוין די פאַבריקען פון „שייבלער און גראַהמאַן" שוין אין די באַלדיגסטע 2 וואָכען אָנהויבען צו אַרבייטען — זענען די מייסטערס אין די דאָזיגע פאַבריקען, טראָץ דער קינדיגונג, נישט רעדוצירט געוואָרען.

פאַר דער צייט, וואָס די פאַבריקען וועלען שטיין, וועלען זיי בעקומען 25 פּראָצענט פון זייער שכירות. און זייער אויפגאַבע וועט זיין אַכטונג צו געבען אויף די וואַרשטאַטען.

די רעדוצירטע אַרבייטער, וועלכע האָבען נישט קיין רעכט אויף אונטערשטיצונגען, וועלען געניסען פון אַנ'אומזיסטער קוך, וואָס זאָל געעפענט ווערען ביי דער פאַבריק.

Dr. med. H. ŁUBICZ
ספעצ. פאַר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראַנקה
צעגעלניאַנאַ 7, טעל. 141-32
נעמט אָן פון 8—10 פריה, פון 12—2 נאָכמ. און פון 5—8 אָוועגד. זונטאָג פון 9—11 בייטאָג.

גוט מאָרגען!

עפּעל... און צייגענע הויזען

צווישען פּוילען און האָלאַנד איז א געשלאָסען געוואָרען א קאָמפּענסאַציע-טראַקטאַט: א ציגע קיין לאַנד וועלען קומען פון האָלאַנד 50 וואַגאָן עפּעל און געטרוקענטע פלוימען, און פּוילען וועט פאַר דער העלפטער סומע שיקען קאָמפּענסאַציע קיין האָלאַנד.

ענדליך זעהען מיר געפאַלען אויפ'ן שכל: צו וואָס דאַרפען מיר פּאַטריאָטישע סחורה. די סחורה שיקען קיין לעמבערג און קיין פּוילען. בעקומען 6 חדשים'דיגע „קוכענס", און שפּעטער האָט עסקים מיט'ן.... רעכטס. איז דאָך בעסער, אַז מיר וועלען פאַר אונזער סחורה בעקומען ש"ה כסף:

קיין האָלאַנד וועלען מיר שיקען ציגענע הויזען, און מיר וועלען בעקומען — עפּעל און געטרוקענטע פלוימען — א פעלקיגער קאָמפּאָט...

אין דער שווייץ וועלען מיר שיקען גאַטקעס-צייג, און מיר וועלען בעקומען.... שווייצער קעז.

קיין עסטרייך וועלען מיר אַרויסשיקען לייבער, און מיר וועלען בעקומען.... ווינער — טראַנק....

קיין קאָנסטאַנטינאָפּל וועלען מיר שיקען שירצען-צייג, און וועלען דערפאַר בעקומען 50 וואַגאָן.... טערקישען פעפער....

קיין פּאַריז וועלען מיר שיקען וויגאָניע - שטרימפּ, און מיר וועלען בעקומען.... פראַנצויזישע טערפּענטין....

קיין לאָנדאָן וועלען מיר שיקען „שטוטשנע" זייד, און מיר וועלען דערפאַר בעקומען.... די ענגלישע קרענק....

— אַבי מיר וועלען עפּעס בעקומען פאַר אונזער סחורה...

אב—בעק.

יודיש טעאַטער
„פילהאַרמאָניע"
נאַרוטאָוויטשאַ 20.
אַנפ.: א. בעזמאַן און א. שטאַספּערער
די בעליבטע מוב־שטין
רעגינא צוקער
בעריהמטער אַרטיסט
הערמאַן פעניגשטיי'ן
מיט'ן גאַנצען אויסגעצייכענטען אַנסאַמבל.
היינט, מאָנטאַג, ד. 21-טן, 9 אָוונט
4. פּאָפּול. פאָרשטעלונג
פרייזען פון 50 גר. ביז 1.70 1-טע רייהע
די בעל. אָפּערעטע אין 3 אַקטען פון שאָר
רומענישע חתונה
הויפּטראָלען: דבורה—רעגינא צוקער; מאָטקע—הערמאַן פעניגשטיין
מאָרגען, דינסטאָג 5. פּאָפּולערע פאָרשטעלונג פון 50 גר. ביז 1 זל. 70
די זעהר אויסגעצייכענטע קאָמעדיע מיט געזאַנג און טענץ — דער
געקויפטער חתן
אין די הויפּטראָלען: רעגינא צוקער און הערמאַן פעניגשטיין
נאָך דער פאָרשטעלונג —— א גרויסע אַטראַקציע! וואָס? לעזט מאָרגען!
בילעטען צו בעקומען אין פילהאַרמ.-קאַסע

ר. איזראַעל

משפּחות אין פלאַמען

סענסאַציאָנעלער ראָמאַן פון יודישען פאַמיליען-לעבען

(24

אויפ'ן וועג צו דער ישיבה האָט דידל געפיהלט א בענקשאַפט מיט אימיצען זיך אַדורכצורעדען, פאַר אימיצען אויסגיסען זיין האַרץ, כדי ס'זאָל איהם לייכטער ווערען, כדי ער זאָל נישט דאַרפען שטיקען אין זיך זייטע געדאַנקען און געפיהלען. אָבער מיט וועמען האָט דידל געקענט רעדען וועגען אַזעלכע אינטימע זאַכען? ווער האָט איהם דעם ישיבה בחור געקענט פערשטעהען, איהם דעם האַלב-לערנער, וועלכער טאָר נישט מעהר האָבען אין זין ווי זיין ספר און זיין אָרימען גוף.

די בענקשאַפט האָט איהם דאָך געטראָגט און ער האָט זיך געוואָלט טיילען מיט זייטע געדאַנקען, כאָטש מיט'ן פעלד, מיט די בוימער, מיט'ן גראָז, מיט'ן וואַסער, און אַבשטאַט צו געהן אין דער ישיבה, איז דידל אַליין נישט וויסענדיג ווי אַזוי דאָס איז געשעהען, אַוועק אויף דער בריק, וואו ס'איז נאָך אין אַזא פריהער צייט קיינער נישט געווען און וואו ער וואָלט זיך געקענט אַרומרעדען מיט דעם רוהיגען וואַסער, וועלכעס וועט איהם אויסהערען און ער וועט זיך קענען גוט אויסוויינען.

ער האָט שפּאַצירט הין און צוריק איבער דער בריק און רופענדיג אַזוי צו זיך אַליין, האָט זיך איהם דערמאָהנט אַן'אומעטיגער ניגון, וועלכען ער האָט נאָך געהערט פון זיין טאַטען, ווען ער האָט נאָך געלעבט.

זיין טאַטע ר' שלום איז געווען אַ טרוימער, אַ מענש וועלכער איז געווען זיכער, אַז יעדע מינוט קען קומען משיח און אויסלייזען די שלעכטע זינדיגע וועלט, ס'וועט קומען משיח, וועלכער וועט פערוואַנדלען אַלע מענשען, וועלכע זעהען איצט חיות אין גוטע בערמהערציגע בעשעפענישען, די אומעטום וועט הערשען רוהע און גוטסקייט. צוליב די דאָזיגע אידעען זיינע, האָט מען זיין פאָטער אין שטיבעל און צווישען די חסידים צווישען וועלכע ער איז געקומען גערופען „דער משוגע'נער שלום". זיין פאָטער האָט געלאַכט דערפון.

— זאָלען זיי זאָגען, אַז איך בין משוגע, האָט ער שטענדיג געפּלעגט צו זאָגען, אַז איך זעה דאָך און פיהל, אַז די וועלט מוז אויסגעלייזט ווערען פון אַלדאָס שלעכטס, וועלכעס האָט זיך דאָ אָנגעזאַמעלט און וועלכעס האָט בעקומען די אויבער-האַנד אויף דער וועלט

דידל האָט זיך, דאָס אַלץ איצט דערמאָהנט, און ווען קיינער האָט דעם משוגענעם שלום נישט געוואָלט אויסהערען, נישט געוואָלט פערשטעהן קיין צייט איינצוהערען זיך ווי שלום פּרעדיגט וועגען דעם, אַז ס'וועט קומען אַ צייט ווען אַלע מענשען וועלען זיין גלייך, ס'וועלען נישט זיין קיין אָרימע און קיין רייכע, ס'וועלען נישט זיין קיין יחסנים און קיין מינדערווערטיגע, נאָר יעדער מענש וועט זיך האָבען זיין צופרידענעם פלאַץ אויף דער וועלט

— אין אַזעלכע מינוטען האָט שלום געזונגען זיין יונגעלע דידל אויף דער שויס און אין דער בין השמשות-צייט, ווען די זון איז שוין געהאַט צוגעפאַלען, האָט שלום אָנגעהויבען צו זינגען אַזאַ שרעקליך אומעטיגען ניגון, וואָס איז געגאַנגען ביז'ן האַרץ אַריין, וואָס האָט אָנגערירט די נשמה, ער האָט אַזוי לאַנג געזונגען ביז דער פאָטער מיט זיין קליין יונגעלע האָבען זיך ביידע צוויינט. דעמאָלט האָט שלום זיך אויפגעשטעלט און א געשריי געטון

— וואָס איז דאָ אַזוי פינסטער, זאָל מען אָנצינדען ליכט, זאָל זיין וואָס מעהר ליכטיג דידל דאַרף דאָך לערנען

— דידל האָט נישט געוואוסט פאַרוואָס האָט זיך דאָס אַלץ איהם איצט דערמאָהנט, פאַרוואָס האָט זיך איהם איצט דערמאָהנט דער טרויעריגער, אומעטיגער ניגון, וואָס האָט זיך איהם געזעסען פון האַלז, ער האָט שטיל געזונגען און טרערען האָבען זיך געגאָסען פון זיינע אויגען, און ווען דער ניגון האָט זיך איהם איבערגעריסען, האָט ער אַזוי ווי אַמאָל זיין פאָטער, וועלכער האָט זיך איצט געפונען אין אַ משוגעים הויז — הגם קיינער האָט דערפון נישט געוואוסט — געוואָלט אויסשרייען

— פאַרוואָס איז דאָ אַזוי פינסטער, פאַרוואָס צינדט מען נישט אָן קיין ליכט...

אָבער ער האָט נאָך נישט בעוויזען צו פערענדיגען זיין געדאַנק, ווי ס'האָט זיך איהם אויסגעוויזען, אַז ער זעהט פון דערווייטענס ווי ס'קומט אָן מרים.

— יאָ, מרים, דאָס איז זי, זי געהט אַהער, אַזוי פריה, פאַרטאָגס ווען מען זעהט נאָך קיינעם נישט. ער האָט זיך געריבען די אויגען, כדי זיך איבערצוצייגען, אַז ער זעהט דאָס אויף דער וואָהר, ער האָט זיך בעהאַלטען אונטער א זייל, וועלכער שפּאַרט אונטער די באַריערס פון דער בריק און האָט שוין איצט גאַנץ קלאָר געזעהן, ווי מרים דערנעהנטערט זיך צו דער בריק, צוליב דער מאָרגען-פינסטערניש האָט ער נישט געקענט זעהן דייטליך איהר געזיכט, ער האָט אָבער געקענט בעמערקען לויט איהרע בעוועגונגען, אַז מרים מוז זיין שטאַרק אויפגערעגט, דאָס מיידעל האָט זיך יעדע ווייל אומגעקוקט, צי ס'זעהט זי נישט אימיצער. זי איז געלאָפען הין און צוריק אַזוי גיך ווי אימיצער וואָלט זי געיאָגט אָדער זי וואָלט זיך פאַר אימיצען בעהאַלטען

דידל האָט נישט געהאַט די דרייסטקייט אַרויסצוגעהען פון זיין בעהעלטעניש און געהן אַנטקעגען ווירט וואָס מרים טוט, ער האָט געזעהן ווי מרים געהט צו צו דער באַריערע און קוקט אין וואַסער אַריין, ער האָט געזעהן ווי פון דער אַנדערער זייט קומט אָן עפּעס אַ יונגערמאַן, וועלכער דידל האָט נישט געקענט, און וועלכער איז גלייך צוגעלאָפען צו דעם אָרט, וואו מרים איז געשטאַנען, מיט א פערכאַפּטען אָטעם האָט ער געזעהן ווי מרים בויגט זיך אַריבער צו דער באַריערע און שפּרינגט אַריין אין וואַסער.

(פאָרטזעצונג קומט).

פאלקסלידער אין כאר-אויספיהרונג

אנ'ענטפער רעד. לאזאר פוקס אויף זיין ארטיקעל „אומגעקעהרט פראפארציאנעל“ *)

דער ארטיקעל פון רעד. ל. פוקס וועגן לעצטען קאנצערט פונ'ם „שיר“-כאר ברענגט מיך אביסעל אין פערלעגענהייט. וואלט דער געעהרטער רעדאקטאר בעוועזן קריטיקירט מיין אינטערפרעטאציע פון די געזונגענע פאלקס-לידער און דעם אופן, ווי אזוי דער כאר האט די אינטערפרעטאציע אדורכגעפיהרט, וואלט געווען א נאטירליכע זאך, אז איך בין מחויב מיין ארבייט און די ארבייט פון מיין כאר צו פערטיידיגען. ווי איז אבער דער דין, אז רעד. פוקס איז ארויסגעטרעטען אזויצוזאגען געגען א גאנצען מוזיק-געביט? ווארום נאטירליך איז דער „שיר“-כאר נישט דער ערשטער, וועלכער האט זיך גענומען צו פאלקס-לידער. ביי אנדערע פעלקער ווערט דאס פאלקס-ליד זעהר פלייסיג געזונגען דורך גרויסע און גלענצענדע כארען נישט פון היינט און נישט פון נעכטען. איז אזא די פראגע, צי בין איך דאס דער ריכטיגער אדרעס, צו וועלכען רעד. פוקס האט זיך געווענדעט, צי בין איך קאמפעטענט דעם דאזיגען מוזיק-געביט צו פערטיידיגען?

נאר נישט קוקענדיג אויף דער קאמפעטענץ-פראגע, וועל איך פרובען לויט מיינע קרעפטען פערטיידיגען דעם קונסט-געביט, וועלכען רעד. פוקס האט אנגעגריפען. —

ס'זענען פארהאן מענשען, וואס האלטען בכלל נישט פון קיין כאר-געזאנג (נישט דוקא בנוגע פאלקס-לידער) נאר זיי האבען ליב סאלא-געזאנג. פונקט אזוי זענען פאראן מענשען, וואס האלטען נישט פון סימפאנישער מוזיק אדער אפערן-מוזיק. געגען אזעלכע טענות איז אייגענטליך נישט מעגליך צו דיסקוטירען. דא הענגט פיל אפ פון געבוירענער מוזיקאלישקייט און ווענען דעם ווילען מיר זיך נישט אמפערען.

דאס פאלקסליד איז אין מוזיקאלישער הינזיכט — רויה-מאטעריאל. דורך בעארבייטען און צופאסען עס פאר מוזיקאלישע און כאראלישע אנסאמבלען מאכט מען דערפון ערשט א קונסט-ווערק. אויב עס קומט עמיק און טענה'ט, אז ער דארף נישט דאס „קונסטווערק“, איהם געפעלט בעסער דער רויה-מאטעריאל (געזונגען דורך סאליסטען) — איז עס א געשמאקזאך. נאר דער מוזיקער מוז פערטרעטען דעם שטאנדפונקט, אז דער אויסגעארבייטער, פערפיינערטער, געניטער געשמאק איז וויכטיגער, מאסגעביגער און ער איז טאקי דער ענטשיידענדער. אמת איז, אז מען בעגעגענט היינט ביי גאר אויסגעפיינטע און היפערקולטיווירטע מוזיקער א נייגונג צום פרימיטיוו. אבער דא האבען מיר צו טון דוקא מיט אנ'איבערגעזעטיגקייט מיט אנ'איבערגעקינצעלטקייט. און דאס מיינט דאך נישט רעד. פוקס.

אין דייטשלאנד האט מען דא נישט לאנג אדורכגעפיהרט א נייע זאמלונג און אויפצייכנונג פון פאלקסלידער פון אלע דייטשע לענדער און געגענטען און מען האט דעם דאזיגען מאטעריאל פערטיילט צווישען די גרעסטע קאמפאניסטען צווישען זיי גאר מאדערנע מוזיקער אויף צו בעארבייטען איהם פאר כאר-געזאנג. דער בעריהמטער „ווינער מענערגעזאנג“ האט פאר'ן קריג געפייערט טריומפען אויף דער גאנצער וועלט — דוקא מיט פאלקסלידער. אמת איז, אז ביי די דייטשען זענען פארהאן א סך טרינקלידער, קריגסלידער און געזעלשאפטסלידער, וועלכע זענען פרעדעסטינירט פאר כאר-געזאנג. אבער אויך ביי זיי געפינען מיר א מאסע שפילע, סענטימענטאלע, ראמאנטישע, ערנסטע צי הומאריסטישע, וויינענדיגע און ביטערע צי ליכטיגע, שפרינגענדיגע און זארגלאזיגע, בקיצור, א מאסע פאלקלידער, וואס טראגען נישט קיין קלענערען אינדיווידואליסטישען כאראקטער ווי דאס יודישע פאלקסליד. פונדעסטוועגען פאלט דארט קיינעם נישט איין צו זיין געגען דעם, אז אזעלכע לידער זאלען געזונגען ווערען דורך א כאר. יא, לעצטענס בעמערקט מען און דוקא וואס מעהר בעארבייטונגען פון פאלקסלידער א דאנק דער מאדערנער מוזיק.

ביז נישט לאנג איז די הארמאניק געווען שטארק בעגרעניצט און געפענטעט. ערשט די מאדערנע מוזיק האט אדורכגעפיהרט אנ'איבערקעהרעניש און האט דורך א פרייערע הארמאניזאציע געגעבען קאלאסאלע מעגליכקייטען פאר איבערארבייטען פאלקסלידער. (די רוסישע יוד. קאמפאזיטארען ערלויבען זיך דערביי צופיל.)

דאס יודישע פאלקס-ליד טראגט א בעזונדערס אינטימען כאראקטער און א דייטליכען אריענטאלישען שטעמפעל און צוליב דעם האט מען עס ביז ערשט נישט לאנג נישט געקענט הארמאניזירען און צופאסען עס פאר כארגעזאנג. דערפאר האט מען טאקע תמיד א יודיש פאלקסליד געהערט זינגען נאר דורך סאליסטען. מדאס אריינפיהרען דאס יודישע פאלקסליד אין דעם כאר-געזאנג-רעפערטואר איז א פערהעלטנישמעסיג נייע זאך און פאר א סך יודישע אינטעליגענטען, וואס זענען נישט בעזונדערס בעהאוונט אין מוזיק, איז דאס א שטיק אויסטערלישקייט. אבער דאס מאכט נישט אויס. נישט איין מאל זעהט אויס א נייעס, א פארטשריט, א פערפיינערונג — אויף יעדען געביט נישט נאר אין דער מוזיק-משונה'דיג פרעמד און אויסטערליש.

בקיצור, פונקט ווי ביי אנדערע פעלקער, איז אויך ביי יודען דאס פאלקסליד געאייגענט פאר כארגעזאנג. נאר וואס דען? דער כאר דארף טראכטען געהעריג צו אונטערשטרייכען דעם כאראקטער פונ'ם פאלקסליד און זיך היטען איהם צו פערוויסטען; ווענען דעם מוז געדענקען יעדער לייטער פון א כאר. דער לייטער פונ'ם „שיר“-כאר גיט זיך אפ דערפון א גענויעם דין-וחשבון. צי דאס געלונגט איהם—דאס איז אנ'אנדערע פראגע.

י. פיוווישים

*) זעה „נייער פאלקסבלאט“ נר. 258

געגען אנגריף אויפ'ן יודיש-וועלטליכען שול-וועזען

אין הסכם מיט'ן בעשלוס פון דער קאנפערענץ פון די פראפעסיאנעלע פעראיינען, האט דער ראט פון די פראפ. פעראיינען, צוגזאמענגערופען אין זאל פון שטאט-ראט א גרויסען ארבייטער-מיטינג אויף דער אויבענדערמאנטער טעמא. דער מיטינג עפענט ה' עדעלמאן מיט א קורצע רעדע וועגען דעם צוועק פון דער פערזאמלונג.

ה' קאגאן, פארשטעהער פון בארכאוו-קורסאטאריום, גיט איבער באריכות דעם פערלויף פון קאנפליקט פון דער פערוואלטונג פון די בארכאוו-שולען מיט'ן לעהרער-פעראיין, מיט דאקומענטען און פאקטען אין דער האנד, בעווייזט ער, אז דער לעהרער-פעראיין. דער עיקר די סעקציע פון פריוואטע לעהרער, האט אבסאלוט נישט געהאט אין זינען די פראפעסיאנעלע אינטערעסען פון די לעהרער, נאר אויסגענוצט דעם קאנפליקט אלס קאמפאניע געגען די יודיש-וועלטליכע שולען.

ס'האבען נאך גערעדט אין נאמען פון על. טערן-קאמיטעט פון די בארכאוו-שולען ה' פאבריקאנט; פון ראט פון די פראפעסיאנעלע פעראיינען ה' סטאלארסקי, און פון לאדזער קאמיטעט ה' בראנד.

צום סוף איז אנגענומען געווארען פאלגענדע רעזאלוציע:

1) דער מיטינג שטעלט פעסט, אז די פערוואלטונג פון די בארכאוו-שולען, האט געהאנדעלט אין פולען איינקלאנג מיט דער פראפעסיאנעלער עטיק ווען זי איז געווען געצווינגען צו רעדוצירען לעהרער, ווייל ס'איז רעדוצירט געווארען די צאהל קלאסען. דער מיטינג שטעלט פעסט, אז די פאדערונג פון טיילען די ארבייט צווישען די לעהרער האט ביי די בעדינגונגען נישט געקענט אדורכגעפיהרט ווערען.

2) אויסהערענדיג דעם בעריכט פון די אונטערהאנדלונגען, וועלכע זענען געפיהרט געווארען צווישען די י. ש. א. און הויפט-פערוואלטונג פון לעהרער-פעראיין, אז די פערוואלטונג פון די בארכאוו-שולען איז געגאנגען אויף די ווייטעסטגעהענדע פשרות, דער לעהרער-פעראיין האט אבער דעם אפמאך געבראכען און דערקלערט א שטרייק. שטעלט דער מיטינג פעסט, אז די קאמפאניע פון לעהרער-פעראיין געגען די בארכאוו-שולען איז אויסען נאר צו שעדיגען די שולען.

דער מיטינג דריקט אויס דעם שארפסטען פראטעסט, וואס די רעדוצירטע לעהרער צוזאמען מיט דער פערוואלטונג פון דער סעקציע, פון פריוואט-לעהרער האבען זיך אפילו נישט אפגעשטעלט פאר אריינציהען די קינדער אין דער שענדליכער קאמפאניע.

דער מיטינג רופט אלע יודישע ארבייטער און פאלקס-מאסען שטיין אויף דער וואך און אפשלאגען אלע אטאקעס געגען יודיש-וועלטליכען שול-וועזען.

דער גרויסער טעאטער-אווענד אין פילהארמאניע

דער שטארק רעקלאמירטער גרויסער טעאטער-אווענד, וואס איז פרייטאג פארגעקומען אין יודישען טעאטער אין פילהארמאניע, האט גישט אפגענארט אין דער דערווארטונג. עס איז פאקטיש געווען א גרויסע פארקספערוויילונג.

די פילהארמאניע-טרופע האט זיך דא ארויסגעוויזען אין איהר פולען גלאנץ. דאס פראגראם איז געווען רייך און שטארק אמוזירענד.

די מוזיקאלישע קאמעדיע „דער פערקויפטער חתן“ איז דאס מאל געשפילט געווארען מיט א בעזונדערער אויסגעצייכנעטער זארגפעלטיגקייט, פון דער גאנצער טרופע, מיט די בעליבטע רעגינא צוקער און הערמאן פעניגשטיין בראש. זייערע דועטען און פעניגשטיינס שלאגער-ליד: „געה לאך, אז עס לאכט זיך נישט“, זענען שטורמיש אפלאדירט געווארען און מעהרערע מאל ביסירט געווארען.

נאכדעם איז געגעבען געווארען דער צווייטער אקט פון דער פאפולערער אפערעטע „דאס חונדרל“. רעגינא צוקער האט פשוט מיטגעריסען דעם עולם מיט איהר אויסגעצייכנעט שפילען, זינגען און טאנצען. אין „חונדרל“ פיהלט זי זיך אין דער היים.

ווייטער איז געגעבען געווארען א קאנצערט טייל אין וועלכען עס האט זיך בעטייליגט דער גאנצער אנסאמבל.

לעאן געטליכערמאן האט געזונגען אנ'אינצידרוקפול ליד „מיין הארץ“. בערטא זאסלאווסקא האט מיט גרויס ביפאל געזונגען דאס פאלקס-ליד „אין פאבריק“. ליזא שלאסבערג האט שטארק אויסגענומען מיט'ן ליד „א גרוס פון פאלעסטינע“.

א שטורמישען ערפאלג האט אויך געהאט דער אויפטריט פון בעקאנטען טענצער עליאשעוויטש צוזאמען מיט צוויי טענצערינס. דער „טריא“ איז ארויסגעטרעטען מיט טאנגאס, וואס האבען געמוזט ביסירט ווערען.

הערמאן פעניגשטיין האט מכבד געווען דעם עולם מיט חונ'ישעס, אין וואס ער איז ממש מייסטערהאפט.

די גראנדיעזע פארשטעלונג האט זיך פערצויגען אוש ביז 2 א זייגער ביינאכט. ט.

יעקב ראטבוימס אויסשטעלונג

איז נעכטען דערעפענט געווארען אין לאקאל פון „בני ברית“

נעכטען פארמיטאג איז אין פרעכטיגען לאקאל פון די „בני ברית“ פארגעקומען די פייערליכע דערעפענונג פון יעקב ראטבוימס בילדער-אויסשטעלונג.

צו דער דערעפענונג איז געקומען א זעהר גרויסער עולם פון דער לאדזער יודישער אינטעליגענץ און פארשטעהער פון אלע שיכטען פון דער לאדזער בעפעלקערונג, ווי אויך רעפרעזענטאנטען פון דער מאכט, פריעסע א. או. ו.

יעקב ראטבוים איז אונז לעת עתה געווען בעקאנט אלס דער נייער טאלענטפולער רעזשיסער פון דער „ווילנער טרופע“, וועלכע האט אויפ'ן געביט פון מאדערנעם יודישען טעאטער בעוויזען אזעלכע גלאנץ-לייסטונגען, ווי די אויפפיהרונגען פון אנ-עלס „שווארצען גאזא“, בערגעלסאנס — „ברויט-מיהל“, שלום-עליכם'ס „200.000“ און לעצטענס דעם פרעכטיגען „בונט אין אויסבעסערונגס-הויז“.

ראטבוימס גרויסע בעגאבונג גרייכט אבער אויך צו אנ'אנדער געביט, ווי דהיינו: צו קונסט-מאלעריי (ריכטיגער: קונסט-צייכענונג), און נעכטען האבען מיר געהאט די געלעגענהייט צו בעוואונדערען זיין רייכע גאלעריע פון פארטרעטען און שטודיען-קעפ, וועלכע ווען זיכער ארויסרופען גרויס פעראינטערעסירונג צווישען אלע לאדזער קינסט-ליבהאבער, סיי מבינים און סיי נישט-מבינים.

ראטבוימס אופן פון צייכענען איז א זעהר בולט'ער, קלאר'ער, איבערצייגענדער און גלייכצייטיג אזא, וואס צערטעלט דאס אויג, און אפעלירט צו די עסטעטישע געפיהלען.

מיר ווינשען אונזער קינסטלער גרויס דערפאלג!

א וואך פון טאשעי-טיכלעך אין קאנסום ביי דער ווידזעווער מאנופאקטור

דער איינציגער אין אונזער שטאט וואנען-הויזער קאנסום ביי דער ווידזעווער מאנופאקטור, „יאקיטשיגער 54“ (צופאהר מיט די טראמוואיען 10 און 16) איז אונבעדינגט איינע פון די פאפולערסטע האנדעלס-פלאצוביקעס אין אונזער שטאט. די איניציאטארען פון דער דירעקציע פון קאנסום, האבען זיך ערווארבען די גרעסטע אנערקענונג. אלס צייכען דינט דער פאקט, וואס די גרעסטע כעראינטערעסירונג האט ארויסגערופען די קאנצעסיע אויף אוועקצושיקען פעקלעך קיין ראטען-רוסלאנד, וואס דער קאנסום האט בעקומען.

די וואך וועט אדורך אונטער'ן צייכען פון ביליגען פערקויף פון אלערליי טאשען-טיכלעך. פון דער העכסטער קוואליטעט אין פערשידענע מוסטערן און קאלירען פאר הערן, דאמען און קינדער.

דער קאנסום עמפפעהלט אויך העשעלעך, סעקונדא און בראק אויסארבייטונגען פון דער ווידזעווער מאנופאקטור. אלע סחורות ווערען בעטערט צו גענויע פאבריקס-פרייזען. מיט איין ווארט דער קאנסום איז געווארען די איינציגע ביליגע איינקויפס-קוועלע אין אונזער שטאט.

שפייז-פעקלעך קיין רוסלאנד

סעז מען שיקען דורך דער פערמיטלונג פון דער פירמע דישקין

די אקציען-געזעלשאפט ס. דישקין, וועלכע איז שוין פון לאנג בעקאנט מיט'ן עקספארט פון איהרע וואורשט - אויסארבייטונגען קיין אויסלאנד, האט יעצט געקריגען א קאנצעסיע פון דער סאוויעטישער האנדעלס-פערטרעטונג אין פוילען צו שיקען שפייז-פעקלעך קיין רוסלאנד. די פירמע, וואס איז אויף דעם געביט ספעציאליזירט, וועט יעצט קענען שיקען חוץ וואורשט, אויך אנדערע שפייז-ארטיקלען. עס איז כדאי צו בעמערקען, אז אויפ'ן ארט ווערען ערלעדיגט אלע פארמאליטעטען, ווי צאל, עקספעדיציע א. א. וו. באופן, אז דער אדרעסאט אין רוסלאנד קריגט דאס פעקל פראנקא, אהן יעדען אפצאהל.

ביי די „ווילנער“

אין קאמעראל-טעאטער, 1 מאי 2

צוליב דעם גרויסען ערפאלג פון „בונט אין אויסבעסערונגס-הויז“ און צוליב דעם פערלאנג פון פובליקום ווערט געגעבען היינט נאך 1 מאל „בונט אין אויסבעסערונגס-הויז“.

פערשידענעס

(–) אין אונזער נעכטיגער נאטיץ „גנאסען פון עץ הדעת“, איז אויך דערמאהנט א נאמען אסתר בענדער.

מיט צופרידענהייט קאנסטאטירען מיר, אז דער גאנצער ענין איז, זעלבסטפערשטענדליך, נישט נוגע דער פאפולערער היגער כלל-טוערין, וואס ארבייט אזוי ענערגיש אין „לינת הצדק“, „ארט“ און אין א גאנצע רייה וויכטיגע אינסטיטוציעס, און וועלכע הייסט צופעליג אויך אסתר בענדער.

א נייע פערוואלטונג

אין פיש-סוחרים-פעריין פאמארסקא 18

אויף דער פערזאמלונג, וואס איז פארגעקומען דעם 6-טען ד. ח. איז געוועהלט געווארען א נייע פערוואלטונג פון פאלגענדע פערזאנען: שלום גראסבערג – פרעזעס; יודעל רעמבעלינסקי—וויצע-פרעזעס; י. גאטליב—קאסיר; ש. קאלמאוויטש—עהרען-סעקרעטאר; אברהם לובאכינסקי — עקאנאם; יעקב לובאכינסקי.

קאנדידאטען: מענדעל קאטשמארעק (ווסכאדניא 34), משה ווראגע.

רעוויזיאנס - קאמיסיע: אברהם וויינשטאק, מרדכי פעטעסמאן.

פון יודישען טעאטער „פילהארמאניע“

היינט, מאנטאג, אווענד קומט פאר די 4-טע פאפולערע פארשטעלונג. די פרייזען פון 50 גר. ביז 1.70 זל. ס'ווערט געשפילט אויפ'ן אלגעמיינעם פערלאנג די בעליבטע אפערעטע „יומא ישע יתום“ מיט רעגינא צוקער אלס דבורה און הערמאן פעניגשטיין אלס מאטקע.

„טאנצט, יודעלעך, טאנצט“

היינט 2-טע פאפולערע פארשטעלונג

היינט 9 אווענד ווערט אין טעאטער „סקאלא“ געגעבען דורך „די יודישע באנדע“ די צווייטע פאפולערע פארשטעלונג „טאנצט, יודעלעך טאנצט“ מארגען—„די וועלט שאקעלט זיך!“

DOKTOR
H. WOŁKOWYSKI
צעגעלניאנא 4, טעל. 216-90
ספעציאל-ארצט פאר הויט- און ווענערישע קראנקהייטען, מענער-שוועכע, אלע ארט אנאליזען, עלעקטראטעראפיע, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.
נעמט אן פון 2-8 און פון 5-9 אווענד.
בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען.

יעדער איינציגער
האט זיך אי-
בערצייגט,
אז פאר
מעבעל
דיוואנעס, פעלצען, נייה-מאשינען, גארדעראבען או"וו
צאהלט די העכסטע פרייזען
א. ווייצמאן שענקעוויטש 23
טעלעפאן 00-191.
ביי מיר איז שטענדיג פערשידען געניצט
מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

בוכהאנדלונג נ. בערלינסקי
לאדז, אלט-שטאט 12.
חודש פונם יודישען בוך, ארגאניזירט לויט דער איניציאטיוו פון יודישען פען-קלוב אין פוילען
אין דער ביליגער רשימה געהען אריין העכער 1000 פון די בעסטע ביכער, די וויכטיגסטע ווערק פון דער יודישער און וועלט-ליטעראטור פון די בעדייטענדיגסטע פערלאגען. הנחה ביז 90 פראצ.
קומט און זעהט אדורך די רשימה פון'ם ביליגען ביכער-פערקויף און איהר וועט זיכער עפעס קויפען.
אלע ביכער זענען צו בעקומען אויך אין פראכט-באנד צום פרייז פון 1.50 גילדן.

Laboratorjum Chemiczno-Bakterjologiczne
Inż. Chem. F. SZAC
ul. Piotrkowska 37, tel. 230-85
Wszelkie analizy przemysłowe: wody, mydła, oleiny, artykułów spożywczych itd.
Ceny zniżone.

קליינע אנאנסען
1 זלאטי
אנאנס ביז 15 ווערטער

לאקאלען
געלעגענהייטליך איבערצוגעבען פון זאפארט א קאנצעסיאנירט ארבייטס-לאקאל 5X5 קוואדראט, פארטער-געוועלב אין בעסטען צענטרום שטאדט, פאסיג פאר קראפט-זאקען אדער סוויטער-פאבריק. צו ערפאהרען פולנאצנא 8, ביים זייגערמאכער. גלייכצייטיג איז דא צו פערקויפען א נייע קראפס-רענדער-מאשין פירמא „צאבאן".

א שטוב מיט א קוך, ביליג דירה-געלד, זאפארט איבערצוגעבען. 6-טער שערפיצן 30. וו. 5.

אנ'ארט אויף צו ארבייטען ביליג אפצוגעבען פאר א פריילין מיט א ניי-מאשין. צו ערפאהרען דרעוונאווסקא 30, ביי ראזענבוים. 4774

א פראנט-צימער מיט א בעזונדערן איינגאנג פיעטריקאווער 31, וו. 6 איז פון זאפארט צו פערדינגען. צו ערפאהרען אויפ'ן ארט. 4778

א פראנטאווע בודקע אדער א קליין געוועלב ווערט פון זאפארט געזוכט. אפערטען אין אדמ. פון דער צייטונג אונטער „Zend" 4779

פערשידענעס
איך וויל זיך אויסלערנען וועבעריי אויף האנדשטוהלען גאבעלין-ארבייט. אפערטען אונטער „H. M." אין „נייעם פאלקסבלאט" 4770

URODONAL
CHATELAINA

Zwalcza
reumatyzm
podagrę
piasek
sklerozę
czyści nerki
oczysz. wątrobę
i stawy,
łagodzi arterje
i zwalcza
otyłość
Do nabycia we wszystkich aptekach i skł. apt.
Przedstawicielstwo ul. Fredry 4 Warszawa

Dr. med. Haltrecht
ספעציאל-ארצט פאר הויט-
און געשלעכטס-קראנקהייטען
פיעטריקאווער 10, טעל. 21-245
נעמט אן פון 8 ביז 11 פריה, פון 1 ביז 2 מיטאג און פון 5–9 אווענד. זונטאג פון 10–1 בייטאג.

Dr. HELLER
ספעציאליסט פאר הויט, ווענערישע קראנקהייטען און מענער-שוועכע
האט זיך איבערגעצויגען אויף
טראוגוטא 8, טעל. 89-179
נעמט אן פון 8 ביז 11 פריה און פון 4—8 אווענד, פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל.
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען.

Dr. med. NIEWIAŻSKI
ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע
אנדזשעיא 5, טעל. 40-159
נעמט אן פון 8–11 און פון 5–9 אוו.
זונטאג און יום-טוב פון 9–1 פארמ.
בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

Dr. med REICHER
פאלודניאווא 28, טעל. 20193
ספעציאל-ארצט פאר מענער-שוועכע-בעהאנדלונג
קינדערלאזיגקייט און סעקסועלע בעראטונגען
נעמט אן פון 5 — 8 אווענד.
זונטאג און יום-טובים פון 9 — 1 בייטאג.

Dr. med.
W. Eychner
אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען
וואוינט איצט 4 צעגעלניאנא 4
(נעבן קינא „טשארי") טעל. 72-134

Dr. med.
M JAKUBOWICZ
Narutowicza 9, tel. 226-98
נעהמט אן פון 9 – 11 פריה און פון 4–8 אוו.

שייטלען
— מיט —
פאריזער שרינדען
ווי אויך
פערטיגע שייטלען
ווערען ערשטקלאסיג און רעעל אויסגעארבייט
און אנדולאציע
צו ביליגע פרייזען,
ביי קערש
סקווערא 15.

זיכערע הילף און א רפואה
אהן א אפעראציע, אן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיסונג פאר קראנקע אויף הילעם פאר מענער, ווייבער און קינדער. פערשידענע קאליסעס איז גוף פאר הויסערס און פיס

פערלאזט אייך ניט, ווייל דער ווינקעל-בראך ווערט גרויס אזוי ווי א מענשען-קאפ, אדער אזוי ווי א האמער-קאן און עס פאלט אריין אין דעם פיס און דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראנדיג און שטערבליך. ספעציעל געגענע הייל בעגראזשען אויסגעצייכענט גוט דורך הרויסע פראפעסארען מיט מיינע בע-האנדלונג און פון המשטע פראפעסאר

דאקטאר בראבירעווינר בעווייזונגען זיכער דעם שוועכטען און געפעהר-ליכסטען ברוך. אויך פאר הויקערס, לייזונגען מיט הייל-גארטעטען און שפע-ראטען פאר פערקרומטע פוס און פלאט-פוס, ספעציעלע איינלאגען אין די שוך קינסטליכע גלידער פיס און הענד, געמעגע זעקען, פאר די גרעסטע קראנקע ערדען. עמפאנגט פון 9 ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אין אווענד

ארטאפעדישע אנשטאלט
Specialist J. RAPAPORT, Ortoped
von Lemberg Łódź, WOLCZANSKA 10,
tel. 221-77, front, parter.
בעמערקונג: דאס פערזענליכע ערשיינען פון די קראנקע איז אונבע-דינגט נויטיג. דיפלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזיטעטס-פראפעסארען: פראפ. ד"ר בראנטש, פראפ. ד"ר י. מאריש-לער, פראפ. ד"ר בר. קיעלאנאווסקי און אויך אנדערע.
מ'ור נעהמען אויך אן פערזיכערטע פון דער קראנקען-קאסע.

דאנקזאגונג.
דערמיט דריק איך אויס מיין הארציגסטען דאנק דעם ה' דיר. י. ראפאפארט, וואוינהאפט אין לאדז, וואלטשאנסקא 10 (פראנט, פארטער) פאר זיין מוסטערהאפטע אויספירונג פון אנ'ארטאפעדישען אפאראט פאר מיין 15-יעהריגען זוהן צו אנ'אויסגעדרעהטען קרומ-ביין. איצט פיהלט ער זיך גוט, דאס פערקריפטקייט איז איננאנצען געווארען בעזייטיגט.
ל. קארפאוויטש.

אנ'אקוויזיטאר
מיט פראקטיק אין דער שרייב-מאשין-בראנזשע
ווערט געזוכט. טעל. 65-190 4756

לאנגיעהריגער
געריכטס-סעקרעטאר
שרייבט און ערלעדיגט אלערליי
ביטעס, אנקלאגעס און סלאוזולעס
ספעציאליסט אין מיליטער-ענינים.
שנעלער אויסקויף פון פאטענטען און רעגיסטראציע-קארטען אויפ'ן יאהר 1932.
ב. מאן פעטריקאווער — 10 —

פישצס
פאר
גראמישע אנשטאלטען
דרוקעריען און פערלאגען
עמפפעהלט
די איינציגע אידישע ציקאגראפיע אין לאדז
„געצלוקס"
פיעטרקאווסקא 104
טעל.: 241-24

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
זאוואדזקא 1.
נאר פאר ווענערישע הויט-קראנקה. און מענער-שוועכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אורא-לאגישע און נערוועז-קראנקהייטען. קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער הייל-קאבינעט קאסמעטיק.
—— טעגליך פון 8 פריה ביז 9 אווענד. ——
פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ.
נעמט-אן א פרוי-דאקטאר פאר קינדער און פרויען.
זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.
– בעזונדערע ווארטע-צימער פאר פרויען
וויזיט 3 זל.

דארפט נישט אוועק קיין אויסגעברענטע לעמפלעך!
ווייל פאר יעדע אלטע זשארובקע בעקומט איהר צוריק א גאראנ-טירט לעמפעל געגען צוצאהלונג – א העלפט פון פרייז. –
מ. זענדעל פלאץ וואלנאשטשי 9
(פראנט-געוועלב), רוג נאוואמיעסקא.
איך קויף אלטע זשארובקעס יעדען קוואנטום.

„SANATO"
כירורגיש-ווענעריז-אנשטאלט
אגראדאווא 10, טעל. 57-213
1-טע און 2-טע קלאס
גינעקאלאגיש-ווענעריז-אבטיילונג
ד"ר מעד. ש. איינגער, ד"ר מעד. י. בוים, ד"ר מע ריטלער-סוריאנסקא ד"ר מעד. וו. אייכנער
פרייז פון א געבורט
אין 2-טען קלאס צוזאמען מיט פערהיטונגס-מיטלען
200 זל.
אורעולוגיש איבערן קינד ד"ר מעד. י. פאלאסאוו כירורגישע אפטיילונגפון ד"ר מעד. ס. סאנטאר.

לעטשניצע
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
זגיערזשער 17,
טעלעפאן 33-116
ס'נעהמען אן דאקטוירים פון אלע ספעציאליטעטן.
ד"ר גאלדשטיין-פאלאס, ד"ר יוסטמאן, ד"ר מ. קאנטאר, ד"ר ציגע, ד"ר ראקאווסקי, ד"ר ראזענצווייג, ד"ר רוזשאנער, ד"ר וויינבערג, ד"ר סטופעל, צאהן-ארצט גראדזיענטשיק-קאראשיאווא
ווי אויך וויזיטען אין שטאט.
רענטגען-בעשטראלונגען, קווארץ, דיאטערמיע, עלעקטריזאציע, און ערצטליכע אנאליזען.

קלעפסידרעס
צו זעהר ביליגע פרייזען
נעהמט אן די דרוקערייען פון
„נייעם פאלקסבלאט"
די קלעפסידרעס ווערען איז משך פון 1 שעה אויסגעפערטיגט און פונאנדערגעשיקט איבער דער שטאט.

אנאנסען-פרייז פאר א מילימעטער-שורה
פאר'ן טעקסט—8 גר. פרייטאג און ערב-יו"ט-24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען
אין טעקסט—40 . . . . 60– . . . . . 4 .
נאכ'ן טעקסט—12 . . . . 18– . . . . 8 .
אויסער דער שטאדט 50 פראצ. טייערער, אויסלאנד 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. א ווארט

נעקראלאגען–20 גר. א מ/מ (אין דער זייט 8 שפאלטען) קליינע אנאנסען ביז 15 ווער-טער 1 זל. יעדעס ווייטערדיגע ווארט — 10 גר.

אבאנאמענטס-פרייז:
אין לאדז – 4 זלאטעס א חודש מיט אפטראגען אהיים. אויף דער פראווינץ — 5 זל. א חודש; אין אויסלאנד 7 זל. אמעריקא–1 דאל.

מעהלערן, וועלכע ענדערן נישט פרינציפיעל דעם אינהאלט פון דער אנאנס בערעכטיגען נישט צום איבערדריקען די אנאנס אדער צוריקצוצאהלען פאר דעם אנאנס

פאר'ן אינהאלט און טער מין פון די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנט-ווארטליך, די אדמינ. איז אפען בייטאג און ביינאכט.

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg
Czcionkami i druk. rotac „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.
Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman